

Sparebankers interessestyring og foretaksledelse

Analyse av finansforetakslovens samordning, modernisering og forenkling
av rammebetingelser for sparebanker

Kandidatnummer: 550

Leveringsfrist: 25.11.15

Antall ord: 16 908

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Tema og problemstilling	1
1.2	Aktualitet.....	2
1.3	Avgrensninger	3
1.4	Rettskildebildet og metodiske valg	4
1.5	Fremstillingen videre	6
2	SPAREBANKTYPER OG HISTORISK UTVIKLING	7
2.1	Innledning	7
2.2	Historisk utvikling.....	7
2.2.1	Formålet med sparebankene	7
2.2.2	Bakgrunnen for interessegruppene til forstanderskapet	8
2.3	Ulike sparebanktyper	8
2.3.1	Selveiende sparebanker – Interessestyring	9
2.3.2	Eierandelsbanker – Interessestyring med eierbeføyelser.....	9
2.3.3	Aksjesparebanker – Eierstyring.....	9
3	HENSYN BAK FINANSFORETAKSLOVENS REGULERINGER	10
3.1	Innledning	10
3.2	Finansforetakslovens formål og sentrale hensyn	10
3.3	Finansforetakslovens funksjonsrettede regeltyper ut fra ulike hensyn	11
4	SPAREBANKERS INTERESSESTYRING OG FORETAKSLEDELSE	12
4.1	Innledning	12
4.2	Generalforsamlingen	12
4.2.1	Sammensetning av interessegrupper, §§ 8-2 og 10-11	12
4.2.2	Møte ved varamedlemmer eller fullmektig og rådgiver, § 8-3.....	18
4.2.3	Funksjonstid for medlemmer og varamedlemmer.....	20
4.2.4	Valgkomiteen.....	21
4.2.5	Innkalling, ordinær generalforsamling og møteregler, § 8-3.....	22
4.2.6	Vedtak og godkjenning av vedtektsendringer, §§ 7-10 og 8-3	24
4.2.7	Generalforsamlingens oppgaver	25
4.3	Foretaksforsamling, § 8-15	26
4.4	Styret	26
4.4.1	Styresammensetning, § 8-4.....	26
4.4.2	Styrets oppgaver og tilsynsansvar, §§ 8-6 og 8-7.....	28

4.4.3	Avtaler med egenkapitalbevisiere og medlemmer av ledelsen, § 8-8	29
4.4.4	Endringer i styresammensetning, § 8-9	30
4.5	Kontrollorganer og andre utvalg	30
4.5.1	Kravet til kontrollkomiteen blir opphevet	31
4.5.2	Internrevisjon, § 8-16	32
4.5.3	Revisor, § 8-17	32
4.5.4	Revisjonsutvalg, §§ 8-18 til 8-20	32
4.5.5	Særlige undersøkelser, § 8-21	33
4.5.6	Risikoutvalg, § 13-6	34
4.5.7	Godtgjørelsesutvalg, §§ 15-1 til 15-6	34
4.6	Daglig leder	35
4.6.1	Daglig leders oppgaver og plikter, §§ 8-10 til 8-12	35
4.6.2	Direksjon, § 8-13	36
4.6.3	Endringer i daglig ledelse, § 8-14	37
5	KRAV TIL KOMPETANSE, EGNETHET OG UAVHENGIGHET	38
5.1	Innledning	38
5.2	Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i eierandelsbanker	38
5.2.1	Erverv av kvalifiserte eierandeler i eierandelsbanker, § 6-1	39
5.2.2	Egnethetsvurderingen, § 6-3	40
5.2.3	Tillatelse til erverv av kvalifisert eierandel, § 6-4	42
5.3	Krav til kompetanse og egnethet for ledelsen av foretaket, § 3-5	42
5.4	Krav til kompetanse og egnethet for medlemmer av generalforsamlingen?	44
5.5	Krav til uavhengighet for tillitsvalgte og ansatte, §§ 9-1 til 9-3	45
5.6	Kravet til maksimal funksjonstid for tillitsvalgte medlemmer blir opphevet	47
6	AVSLUTNING	48
	LITTERATURLISTE	49

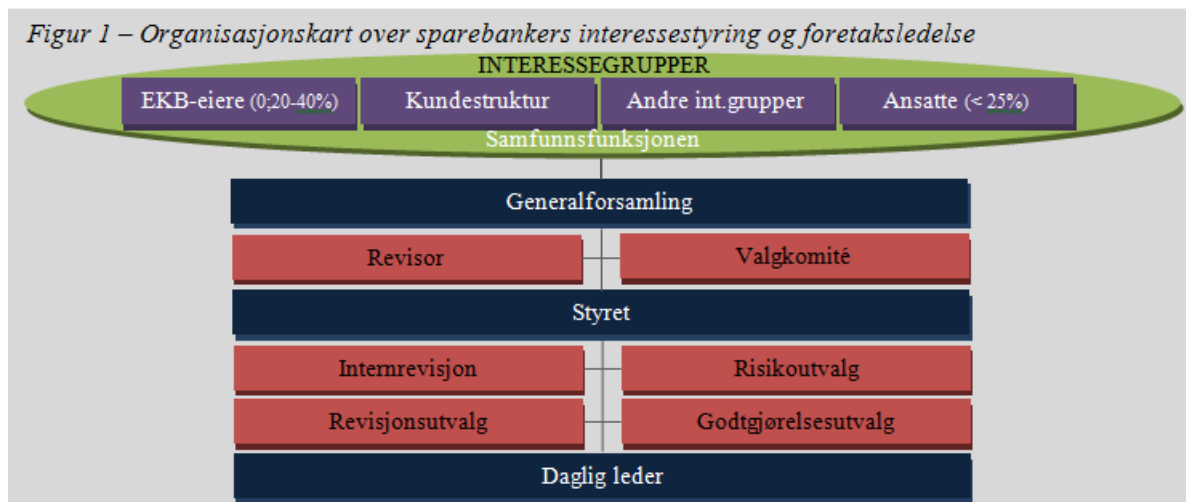
1 INNLEDNING

1.1 Tema og problemstilling

Finansforetaksloven vil erstatte gjeldende reguleringer av sparebanker når den trer i kraft 1. januar 2016.¹ Formålet med loven er å bidra til finansiell stabilitet, herunder at finansforetak virker på en hensiktsmessig og betryggende måte.² Denne masteroppgaven analyserer finansforetakslovens samordning, modernisering og forenkling av rammebetingelser for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. Med interessestyring menes her de ulike interessegruppene som har innflytelse i sparebankene, mens med foretaksledelse menes sparebankenes organisering og ledelse i vid forstand.

Finansforetaksloven medfører to utfordringer for sparebankenes tilpasninger av offentligrettslige rammebetingelser. Den første utfordringen er at allmennaksjelovens bestemmelser med eierstyring og selskapsledelse legges til grunn for samordningen, selv om sparebankene ikke er organisert i aksjeselskaps form.³ Den andre utfordringen er at finansforetaksloven moderniserer og forenkler en rekke regler, som ikke er tilpasset sparebankenes særegenheter. Figur 1 viser et organisasjonskart over sparebankers interessestyring og foretaksledelse som skal drøftes i det følgende.

Problemstillingen som skal analyseres er i hvilken grad finansforetakslovens samordning, modernisering og forenkling av rammebetingelser passer for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse når sparebankene ikke er organisert i aksjeselskaps form.

¹ Lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) §§ 23-1 og 23-3 nr. 3 og 5, jf. kgl.res. 10. april 2015 nr. 350

² Finansforetaksloven § 1-1 første punktum

³ Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven), NOU 2011: 8 B Ny finanslovgivning: Lov om finansforetak og finanskonsern s. 606-607

Innledningsvis må det klargjøres hva en sparebank er. Betegnelsen sparebank er ikke legaldefinert, men etter sparebanklovens virkeområde er det «alle foretak som har til formål å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere og å forvalte de midler foretaket rår over, uten at stifterne eller andre har rett til utbytte av virksomheten utover eventuell forrentning av grunnfondsbevis».⁴

Finansforetaksloven innfører noen nye foretaksrettslige begreper sammenlignet med gjeldende lovgivning. «Finansforetak» er etter finansforetaksloven et samlebegrep for de ulike typer foretak som driver virksomhet etter § 1-3 og erstatter begrepet «finansinstitusjon».⁵ Her faller sparebanker inn under definisjonen bank.⁶ Videre vil «generalforsamling» erstatte sparebankenes «forstanderskap» som finansforetakets øverste myndighet, selv om loven åpner for å vedtektsfeste et annet navn.⁷

1.2 Aktualitet

Finansforetaksloven ble vedtatt ved lovvedtak 57 (2014-2015) og sparebanker plikter å oppfylle de nye organisasjonskravene innen 1. januar 2017.⁸ Loven er et produkt av et langvarig arbeid som startet allerede i 1990 da Banklovkommisjonen ble oppnevnt med mandat til å *modernisere, forenkle og samordne* finanslovgivningen.⁹ Finansforetaksloven stiller nye krav til sparebankenes interessestyring og foretaksledelse, og sparebankene må gjennomføre en rekke tilpasninger for å tilfredsstille de nye kravene.

Ønsket om en samordning av finanslovgivningen skyldes hovedsakelig to forhold. For det første benytter gjeldende lovgivning et tosporet regelverk med fellesregler for alle finansinstitusjoner og med en fragmentert særlovgivning som avhenger av type finansinstitusjon.¹⁰ Sparebanker som finansinstitusjoner må derfor følge lovreglene i både finansieringsvirksomhetsloven og sparebankloven.¹¹ For det andre skiller lovgivningen mellom finansinstitusjoner som er eller ikke er organisert i aksjeselskaps form, der utgangspunktet for sparebankene er at aksjelovgivningen ikke gjelder med mindre annet er særlig bestemt.¹²

⁴ Lov 24. mai 1961 om sparebanker (sparebankloven) § 1 første ledd

⁵ Prop. 125 L (2013-2014) Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) s. 25

⁶ Finansforetaksloven § 7-1 første ledd, jf. § 1-3 første ledd bokstav a)

⁷ Finansforetaksloven § 8-1 første og tredje ledd, jf. NOU 2011: 8 A Ny finanslovgivning: Gjeldende rett s. 3, sparebankloven § 7

⁸ Finansforetaksloven § 23-2 første ledd

⁹ Prop. 125 L (2013-2014) s. 11, NOU 2011: 8 B s. 586

¹⁰ Myklebust (2011) s. 92, NOU 2011: 8 B s. 570,

¹¹ Lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven)

¹² Sparebankloven § 1 fjerde ledd

Ønsket om modernisering av sparebankenes offentligrettslige rammevilkår skyldes også hovedsakelig to forhold. For det første forutsatte Banklovkommisjonen at sparebankenes foretaksrettslige rammebetingelser hadde negative konkurransevidninger og ønsket en regelsam-ordning for å motvirke at rammebetingelsene varierer med type finansforetak.¹³ For det andre forutsatte Banklovkommisjonen at sparebanklovgivningen var ufullstendig, mindre gjennom-tenkt og foreldet sammenlignet med aksjelovene.¹⁴ Sparebankloven ble til på 1960-tallet og har i begrenset grad blitt endret av EU-direktiver når det gjelder foretaksrettslige forhold. Imidlertid viser Bøhren og Josefsens studier om sammenhengen mellom eierstruktur og lønnsomhet i banksektoren at sparebankene har hatt bedre lønnsomhet enn forretningsbankene.¹⁵

Ønsket om å forenkle finanslovgivningen er begrunnet i formålet med å gjøre finanslovgivningen lettere tilgjengelig og mer brukervennlig både for offentlige myndigheter og andre brukere.¹⁶

Når finansforetaksloven skal samordne, modernisere og forenkle finanslovgivningen oppstår noen utfordringer for sparebankene som må tilpasse seg det nye regelverket. Denne oppgaven forsøker å identifisere, problematisere, vurdere og konkludere om de nye rammevilkårene passer for sparebankers interessestyring og foretaksledelse.

1.3 Avgrensninger

Innledningsvis må det presiseres at oppgaven ikke tar sikte på å være en uttømmende fremstilling av alle utfordringer som finansforetaksloven medfører. Kjernen for denne oppgaven er hvordan finansforetakslovens samordning, modernisering og forenkling av rammebetingelser passer for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. I det følgende avgrenser derfor oppgaven mot tre forhold.

For det første avgrenser oppgaven til sparebanker. Andre typer finansforetak i henhold til finansforetakslovens § 1-3 holdes utenfor den videre drøftelsen. Videre avgrenser oppgaven mot aksjesparebanker, siden disse er tilpasset aksjelovgivningen og dermed ikke møter tilsvarende utfordringer som andre sparebanktyper ved samordningen av rammebetingelser. For det andre avgrenser oppgaven mot selskapsrettslige spørsmål på to måter. Finansforetak er underlagt egne institusjonelle reguleringer, hvor allmennaksjelovens bestemmelser bare vil gjelde for sparebanker når det særlig er bestemt.¹⁷ Når det gjelder egenkapitalbevis som finansielle

¹³ NOU 2011: 8 B s. 600, 607

¹⁴ NOU 2011: 8 B s. 570-571

¹⁵ Bøhren og Josefsen (2007) s. 46

¹⁶ Prop. 125 L (2013-2014) s. 18

¹⁷ Finansforetaksloven § 7-4 annet ledd

instrumenter, så avgrenser oppgaven til sparebankenes interessestyring og kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler. Begge forholdene er regulert i finansforetaksloven. For det tredje avgrenser oppgaven mot en rekke andre forhold som ligger utenfor kjernen av oppgaven, herunder finansforetakslovens virksomhetsreguleringer, foretaksendringer, konsernforhold, sikringsordninger, konsesjonssystemet og grenseoverskridende virksomhet.¹⁸

1.4 Rettskildebildet og metodiske valg

Formålet med dette delkapittelet er for det første å klargjøre hva som særpreger rettskildebildet ved sparebankenes offentligrettslige rammebetingelser og hvilke metodiske utfordringer dette medfører. For det andre skal delkapittelet beskrive og begrunne de metodiske valgene som jeg har benyttet ved arbeidet med masteroppgaven, herunder bruken av rettskildefaktorer.

Lovgivningen er den viktigste rettskildefaktoren for sparebankenes rammebetingelser. Årsaken er at sparebankene plikter å følge strenge krav til konsesjon og tilsyn fra offentlige myndigheter. Når finansforetaksloven trer i kraft vil den erstatte gjeldende lovreguleringer i sparebankloven og finansieringsvirksomhetsloven. Utgangspunktet for analysen er hvordan lovendringene passer for sparebanker.

Forskrifter utfyller finanslovgivningen på enkelte sentrale områder. I det følgende blir forskrifter bare nevnt som rettskildefaktor når de er relevante for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. Foreløpig er det ikke gitt forskrifter i henhold til finansforetaksloven. De forskriftene som er gitt med hjemmel i sparebankloven og finansieringsvirksomhetsloven vil imidlertid gjelde som overgangsbestemmelser etter ikrafttredelsen av finansforetaksloven.¹⁹ Disse forskriftene er derfor relevante rettskilder for den kommende analysen.

Forarbeidene er mange, omfattende og gjennomarbeidet på finanslovgivningens område. Finansforetaksloven baseres på en rekke relevante forarbeid og medfører at oppgaven i stor grad benytter forarbeid som rettskildefaktor. Sentralt for lovarbeidet er særlig Banklovkommisjonens utredninger og tilhørende stortingsproposisjoner.

Hensynene bak finansforetakslovens lovregler er sentralt for lovtolkningen og den følgende analysen. Bakgrunnen for lovarbeidet er å samordne, modernisere og forenkle finanslovgivningen. Reglene er i stor grad utformet for å ivareta en rekke hensyn som skal sikre at interessestyringen og foretaksledelsen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte.

¹⁸ NOU 2011: 8 B s. 598-599

¹⁹ Finansforetaksloven § 23-2 annet ledd

Rettspraksis er fraværende vedrørende sparebankenes organisering som foretak i lys av deres interessestyring og foretaksledelse.²⁰ Dette kan virke oppsiktsvekkende i forhold til omfanget av lovgivningen og sparebankenes økonomiske og samfunnsmessige betydning. Sparebanker er imidlertid underlagt strenge regler for konsesjon og tilsyn, og dette eliminerer muligheter for tvister av denne typen. Samtidig skal vedtektene angående interessestyring og foretaksledelse godkjennes av departementet med delegert ansvar til Finanstilsynet.²¹ Rettspraksis blir derfor ikke omtalt i det følgende.

Teoretiske fremstillinger om hvordan finansforetaksloven passer for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse er i liten grad omtalt foreløpig. Men juridisk teori om gjeldende rett og om enkeltemner benyttes som rettskildefaktor i det følgende. Dette gjelder særlig gjennom bøker, artikler, kommentarutgaven til sparebankloven (av Bryhni m.fl.), sparebankforeningens (nå Finans Norge) normalvedtekter med kommentarnotater som Finanstilsynet har tilsluttet seg til og Finanstilsynets rundskriv hvor de gir uttrykk for sin lovforståelse.²²

Forvaltningspraksis fremkommer delvis ved sparebankforeningens normalvedtekter. Imidlertid er det store ulikheter mellom sparebankenes tilpasninger. Forvaltningspraksis blir derfor ikke omtalt i det følgende.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES-anbefalingen) har som formål å klargjøre rolledelingen mellom aksjeeiere, styret og ledelse utover det som følger av aksjelovgivningen for selskaper som er notert på regulerte markeder i Norge.²³ NUES-anbefalingen har en svakhet som rettskildefaktor ved at private foreninger anbefaler en norm, men selskaper plikter å redegjøre for sine prinsipper og praksis etter «følg eller forklar»-prinsippet.²⁴ I den følgende analysen benyttes anbefalingen fordi den supplerer lovgivningen på noen sentrale områder.

EU/EØS-direktivene har tradisjonelt sett få bestemmelser om finanslovgivningens foretaksrettslige forhold.²⁵ Dette kan virke overraskende ut fra de hensyn finanslovgivningen skal ivareta og omfanget av direktivene på aksjelovgivningens område. I det følgende benyttes derfor ikke EU/EØS-regler som rettskildefaktor.

²⁰ Myklebust (2011) s. 59

²¹ Finansforetaksloven § 7-10 første ledd, sparebankloven § 5 tredje punktum, forskrift 17. mars 1998 nr. 1566 om delegering av myndighet til Kredittilsynet punkt 2.

²² Sparebankforeningen (2015a) s. 1, Sparebankforeningen (2015b)

²³ NUES (2014) s. 7

²⁴ Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven) § 3-3 b

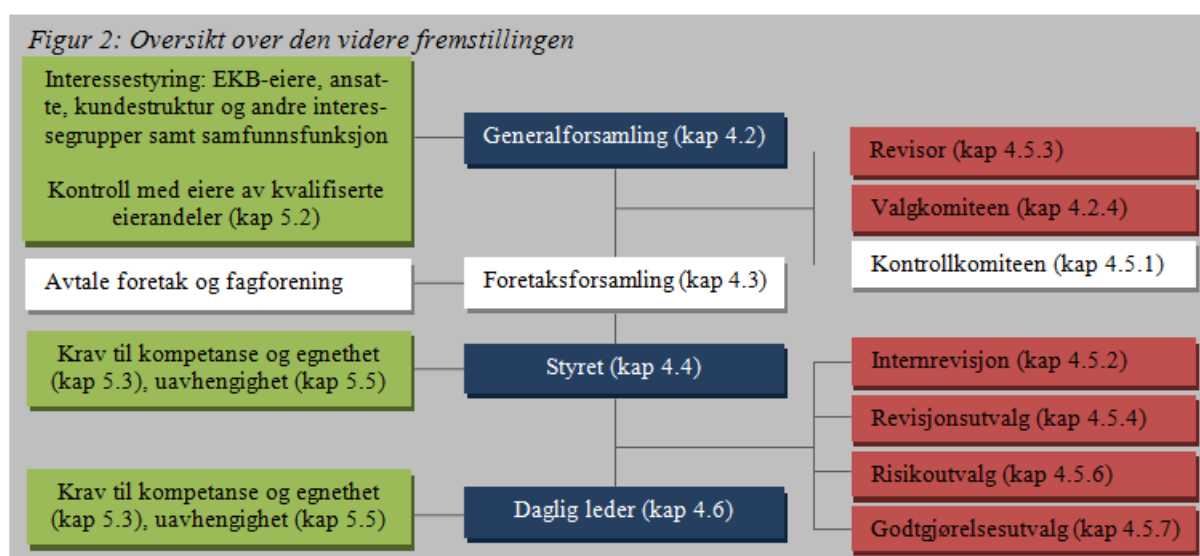
²⁵ NOU 2011: 8 B s. 600

1.5 Fremstillingen videre

Figur 2 viser en oversikt over den videre fremstillingen, med kapittelnummer i parentes. Den følgende analysen forsøker å identifisere, problematisere, vurdere og konkludere om finansforetakslovens rammebetingelser passer for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. I denne sammenheng må det påpekes at rammebetingelsene er detaljert regulert og kommentert i rettskildefaktorene, og fremstillingen inneholder derfor en rekke viktige notehenvisninger. Kapittel 2 og 3 er ment som bakgrunnsstoff for den videre analysen. *Kapittel 2* omhandler ulike sparebanktyper og historisk utvikling, som begrunner sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. *Kapittel 3* fremstiller noen sentrale hensyn bak finansforetakslovens reguleringer, som skal sørge for at sparebankene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte.

Den juridiske analysen er inntatt i *kapittel 4* om sparebankers interessestyring og foretaksledelse, og *kapittel 5* om krav til kompetanse, egnethet og uavhengighet. Kjernen for kapittel 4 er finansforetakslovens regler om generalforsamlingen, styret og daglig leder (blå ruter i figurens midtre kolonne). Her omtales også kontrollorganer og andre utvalg (røde ruter i figurens høyre kolonne) og foretaksforsamlingen og kontrollkomiteen (figurens hvite ruter). Kjernen for kapittel 5 er kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler, kompetanse og egnethet for ledelsen av foretaket, krav til uavhengighet for tillitsvalgte og ansatte, og krav til maksimal funksjonstid for tillitsvalgte (grønne ruter i figurens venstre kolonne). Forholdene her omfatter hele sparebankens interessestyring og foretaksledelse og er derfor skilt ut i et eget kapittel.

Avslutningen i *kapittel 6* konkluderer i hvilken grad finansforetakslovens samordning, modernisering og forenkling av rammebetingelser passer for sparebankers interessestyring og foretaksledelse.

2 SPAREBANKTYPER OG HISTORISK UTVIKLING

2.1 Innledning

Sparebankenes særegenhet med interessestyring er begrunnet av historiske forhold. For å forstå utfordringene sparebankene står overfor ved finansforetaksloven må en forstå de historiske forholdene for hvorfor sparebankene er organisert slik som de er. Dette kapittelet inneholder en kort fremstilling om ulike sparebanktyper og sparebankenes historiske utvikling, som begrunner sparebankenes interessestyring og foretaksledelse.

Den norske bankstrukturen kjennetegnes ved et fåtall store forretningsbanker og en rekke sparebanker. Imidlertid har antallet sparebanker blitt betraktelig redusert de siste 50 årene. Fra 1965 til 2015 er antallet sparebanker med konsesjon redusert fra 546 til 104.²⁶ Av de eksisterende sparebankene er det store ulikheter i størrelsen og organiseringen. På den ene siden finnes allianser som Sparebank 1 Gruppen og Eika Gruppen, mens på andre siden finnes frittstående sparebanker som Sparebanken Møre og Sparebanken Vest. I tillegg er det blitt vanlig med sparebankstiftelser, hvor hovedmodellen for omdanning er stiftelsesmodellen der grunnfondet blir skilt ut i en egen stiftelse mens bankvirksomheten blir videreført i en ny bank.²⁷

2.2 Historisk utvikling

2.2.1 Formålet med sparebankene

I Norge stammer sparebankenes tradisjonsrike historie fra 1822 da Christiania Sparebank ble etablert.²⁸ Grunntanken med sparebankene var i utgangspunktet å oppdra allmuen til sparing, slik befolkningen hadde en kapitalbuffer ved vanskeligere økonomiske tider. Målsettingen var å opprettholde en stabil borgerlig orden i samfunnet, som for øvrig er en parallell til finansiell stabilitet. Etterhvert har sparebankene utviklet seg til å omfatte mange flere funksjoner innenfor det finansielle systemet, slik de nevnes i finansforetaksloven § 1-1 annet punktum.

Både soliditeten og hvem som opprettet sparebankene var viktige faktorer for sparernes tillit til at de fikk pengene tilbake ved behov.²⁹ Tillit til finansinstitusjonene har derfor vært et sentralt hensyn siden 1822. Hensynet er viktig også i dag hvor bankenes sikringsfond sikrer innskudd fra hver enkelt innskyter på inntil to million kroner per bank, for å håndtere situasjoner hvor banker ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser.³⁰ Sikringsordningen skal motvirke tillitssvikt blant innskytere og negative ringvirkninger på øvrig finansiell stabilitet.

²⁶ Thue (2014) s. 197, Finanstilsynet (2015a)

²⁷ Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2c-14 og 2c-16, Myklebust (2011) s. 170-171

²⁸ Thue (2014) s. 12-20, 25

²⁹ Thue (2014) s. 31-32

³⁰ Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker (banksikringsloven) §§ 2-5 og 2-12

2.2.2 Bakgrunnen for interessegruppene til forstanderskapet

Historisk sett har sparebankene vært selveiende institusjoner hvor grunnfondet utgjorde egenkapitalen.³¹ Men også selveiende institusjoner har interessegrupper i øverste organ. De som gav gaver til grunnfondet ble tildelt rett i forstanderskapet, som utgjorde sparebankenes øverste organ. Sparebankene utviklet seg fra slutten av 1830-tallet til en rolle som kredittinstitusjon for å fremme næringslivets økonomiske vekst.³² Kommunestyrene var lokale og kollektive aktører med stor tillit i bygdesamfunnene, med mulighet å påvirke økonomien. Kommunene satt med verdier i kornmagasiner (en låneinnretning for korn i år med misvekst) som ble realisert og verdiene ble plassert i sparebankers grunnfond. Tilbake fikk kommunene tilgang til forstanderskapet. Foruten kommunene hadde andre forstandere, direksjonen, sparere, innskyttere, låntakere og ansatte interesser for deltakelse i forstanderskapet. Interessegruppene ligger fortsatt til grunn etter gjeldende rett, hvor ansatte, innskyttere og det offentlige fortsatt er representert i forstanderskapet etter sparebankloven §§ 8 til 8 c.

Fra 1988 kunne sparebankene utstede grunnfondsbevis (egenkapitalbevis fra 2009) som egenkapitalinstrument med likheter til aksjer.³³ Strukturelle forhold ved økt konkurranse, lavere fortjenestemarginer, ekspansjonskrav, strengere egenkapitalkrav og økte investeringskrav i informasjonsteknologi medførte et behov for egenkapital. Før grunnfondsbevisene måtte sparebankene akkumulere overskudd, mens forretningsbankene i tillegg kunne utstede aksjer. Et av vilkårene for å utstede grunnfondsbevis var at egenkapitalinstrumentet ble tilknyttet eierbeføyelser i forstanderskapet, som etter gjeldende rett fremkommer av sparebankloven § 8 annet ledd og finansieringsvirksomhetsloven §§ 2b-10 til 2b-12.

2.3 Ulike sparebanktyper

Sparebanker kategoriseres i tre ulike organisasjonstyper etter egenkapitalen og dens interessegrupper. De ulike sparebanktypene er selveiende sparebanker, eierandelsbanker og aksjesparebanker. Sparebankers egenkapital kan være grunnfondskapital og eierandelskapital.³⁴ Generelt må utdeling av utbytte på eierandelskapitel og grunnfondskapital oppfylle vilkårene i finansforetaksloven § 10-6. Et viktig hensyn er likebehandling av interessegrupper og utbyttemidler skal derfor fordeles mellom eierandelskapitalen og finansforetaket etter samme forhold, der sparebankene bør legge vekt på å motvirke vesentlige endringer i eierbrøken.³⁵

³¹ Myklebust (2011) s. 86

³² Thue (2014) s. 48-58

³³ Thue (2014) s. 302-305, NOU 2009: 2 Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren s. 9

³⁴ Finansforetaksloven § 10-1 annet ledd

³⁵ NOU 2011: 8 B s. 823-824, finansforetaksloven § 10-17 første ledd annet punktum og fjerde ledd tredje punktum

Grunnfondskapitalen er innbetalt kapital som ikke er eierandelskapital, tilført overskudd eller avkastning, og annen kapital tilordnet grunnfondskapitalen, herunder gavefond og kompensasjonsfond.³⁶ Den delen av årets overskudd som er tilordnet grunnfondskapitalen legges til denne, men vedtektene kan inneholde bestemmelser om gaver til allmennyttige formål eller gavefond, eller overføring til stiftelse med allmennyttige formål.³⁷

Eierandelskapitalen er innbetalt egenkapital tilknyttet egenkapitalbevis med eierbeføyelser, senere tilført overskudd, utjevningsfond og overkursfond.³⁸ Den delen av årets overskudd som er tilordnet eierandelskapitalen skal tilføres utjevningsfondet eller utgjøre annen eierandelskapital, mens resten av utbyttmidler tilordnet eierandelskapitalen utbetales som utbytte til eierne av egenkapitalbevis.³⁹

2.3.1 Selveiende sparebanker – Interessestyring

Første kategori er selveiende sparebanker (stiftelser) der grunnfondskapitalen utgjør sparebankenes egenkapital. Selveiende sparebanker er den tradisjonelle sparebankformen. Grunnfondskapitalen er eierløs og forvaltningen gjennomføres ved representanter for ulike interessegrupper tilknyttet grunnfondet i samsvar med vedtektene. Selveiende sparebanker er dermed rent interessestyrt og i utgangspunktet faller inn under organisasjonsformen stiftelser. Sparebanker er likevel uttrykkelig unntatt fra stiftelsesloven.⁴⁰

2.3.2 Eierandelsbanker – Interessestyring med eierbeføyelser

Andre kategori er eierandelsbanker der grunnfondskapitalen og eierandelskapital utgjør egenkapitalen. Grunnfondskapitalen er eierløs og forvaltes ved interessestyring tilknyttet grunnfondet. Eierandelskapitalen er tilknyttet egenkapitalbevisene med eierbeføyelser til å utøve forvaltningsrettigheter i generalforsamlingen. Eierandelsbankene må derfor balansere ulike interessegruppers forvaltningsrettigheter gjennom sin interessestyring og foretaksledelse.

2.3.3 Aksjesparebanker – Eierstyring

Tredje kategori er aksjesparebanker, hvor selveiende sparebanker eller eierandelsbanker er omdannet til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.⁴¹ Aksjesparebanker er tilpasset aksjelovenes struktur med eierstyring og selskapsledelse, og faller derfor utenfor oppgavens tema. Oppgaven avgrenser derfor mot aksjesparebanker i det følgende.

³⁶ Finansforetaksloven § 10-2 første ledd

³⁷ Finansforetaksloven § 10-17 fjerde ledd

³⁸ Finansforetaksloven § 10-2 annet ledd

³⁹ Finansforetaksloven § 10-17 tredje ledd

⁴⁰ Lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 6 bokstav c), Bryhni (1985) s. 23

⁴¹ Finansforetaksloven kapittel 12 del III

3 HENSYN BAK FINANSFORETAKSLOVENS REGULERINGER

3.1 Innledning

Dette kapittelet inneholder en kort fremstilling av noen sentrale hensyn med finansforetakslovens reguleringer av sparebanker og er ment som bakgrunnsstoff for den senere analysen. Hensynene skal sørge for at sparebankenes interessestyring og foretaksledelse virker på en hensiktsmessig og betryggende måte.

3.2 Finansforetakslovens formål og sentrale hensyn

Hovedmålsettingene ved finansmarkedsreguleringer er *finansiell stabilitet* og *effektive og velfungerende markeder*.⁴² Formålene har både selvstendig betydning og vekselvirkninger hvor målene utfyller hverandre.

Finansforetakslovens formål etter § 1-1 første punktum er «å bidra til finansiell stabilitet, herunder at finansforetak virker på en hensiktsmessig og betryggende måte». Annet punktum presiserer meningsinnholdet med finansiell stabilitet slik at finanssystemet «er robust nok til å motta og utbetale innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, formidle finansiering, utføre betalinger og omfordele risiko på en tilfredsstillende måte.»

Effektive og velfungerende markeder skal sikre handelen av finansielle instrumenter. Når det gjelder egenkapitalbevis så avgrenser oppgaven til sparebankenes interessestyring og kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler etter finansforetaksloven. Sparebanker må vedtektsfeste adgangen til å utstede omsettelige egenkapitalbevis, opprette et verdipapirregister og tilrettelegge for handel av egenkapitalbevis.⁴³ I utgangspunktet skal de være omsettelige, men det er åpnet for en begrenset adgang til å vedtektsfeste innskrenkninger i omsetteligheten.⁴⁴

De mest sentrale hensynene som skal sikre hensiktsmessige og betryggende sparebanker er hensynet til tillit, investeringsbeskyttelse, representasjonshypotesen og samordningshensynet. Med *tillit* menes her både interessegruppene og kundenes oppfatning av sparebankene, som skal sikre finansiell stabilitet gjennom å unngå negative ringvirkninger i økonomien der finanssystemets funksjoner etter § 1-1 annet punktum ikke blir benyttet. *Investeringsbeskyttelse* skal sikre egenkapitalbeviserhaverenes forvaltningsrettigheter og innflytelse i generalforsamlingen, og reduksjon av interessekonflikter mellom interessegrupper. *Representasjonshypotesen* er sentral for sparebankenes interessestyring gjennom valgte medlemmer som representerer interessene i generalforsamlingen.

⁴² Myklebust (2011) s. 44

⁴³ Finansforetaksloven §§ 7-8 første ledd bokstav g), 10-9, 10-12 annet ledd

⁴⁴ Finansforetaksloven § 10-15 første og annet ledd

Samordningshensynet er det mest sentrale hensynet bak reguleringene og her menes finansforetakslovens samordning, modernisering og forenkling. Finansforetaksloven samordner regler for alle finansforetak og øker bruken av allmennaksjeloven også for finansforetak i aksjeselskaps form. Moderniseringen skal motvirke at rammebetingelsene medfører uheldige konkurransevidringer mellom finansforetakene. Forenklingen skal gjøre lovgivningen lettere tilgjengelig og mer brukervennlig. Banklovkommisjonen legger til grunn at tungtveiende samordningsbehov på finansområdet tilsier at finansforetakslovens alminnelige rammebetingelser generelt ikke bør variere med foretaksform.⁴⁵

3.3 Finansforetakslovens funksjonsrettede regeltyper ut fra ulike hensyn

Finansforetaksloven inneholder funksjonsrettede reguleringer av finansforetak som begrunnes av mange ulike hensyn. Her nevnes noen særlig viktige regeltyper for å regulere sparebankenes interessestyring og foretaksledelse.

Krav til organiseringen er forebyggende regler som skal sikre at sparebankene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. En skiller mellom lovbestemte og skjønnsmessige krav.⁴⁶ Konkrete lovbestemte krav er eksempelvis krav til organisasjonsform, som skal sørge for at virksomheten drives innenfor en kjent, velregulert og forutberegnelig ramme, med klare regler om blant annet foretaksorganer. Skjønnsmessige krav er eksempelvis krav til interne kontrolltiltak og rutiner, som blant annet skal sikre etterlevelse av gjeldende lovregulering.

Krav til eierne er begrunnet i hensynet til god og fornuftig forvaltning av foretakene, eksempelvis gjennom krav til egnethetsvurdering av egenkapitalbevisiere.⁴⁷ Kravene skal sikre tillit blant brukerne og i markedet.

Regler om uavhengighet og forebyggelse av interessekonflikter er krav til tillits- og tjenestemenn for at de ikke skal berike seg på andre interessers bekostning.⁴⁸ Dette er særdeles viktig av hensyn til kundenes tillit i foretaket, men også for utøvelse av samfunnsfunksjonen.

⁴⁵ NOU 2011: 8 B s. 600

⁴⁶ Myklebust (2014) s. 60

⁴⁷ Myklebust (2014) s. 60-61

⁴⁸ Myklebust (2014) s. 62-63

4 SPAREBANKERS INTERESSESTYRING OG FORETAKSLEDELSE

4.1 Innledning

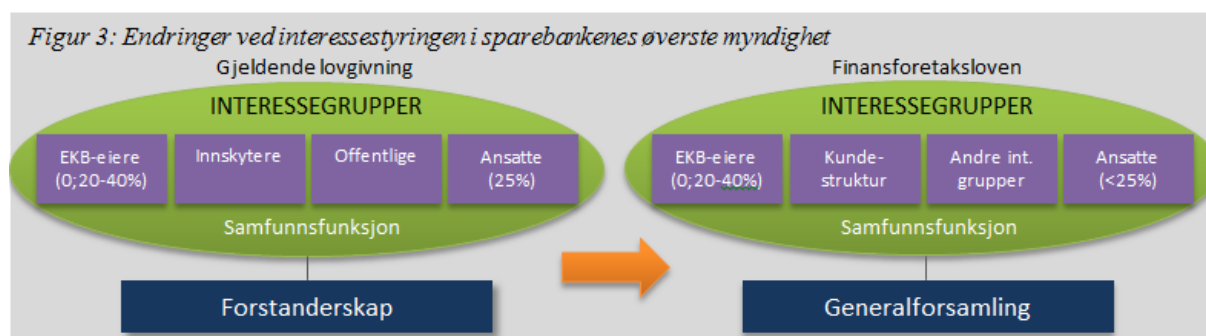
Når finansforetaksloven samordner, moderniserer og forenkler rammebetingelser oppstår noen utfordringer for sparebankene. I det følgende kapittelet analyseres de tilpasningene som sparebankene må gjøre for generalforsamlingen, foretaksforsamlingen, styret, kontrollorganer og andre utvalg, og daglig leder slik de fremkommer innledningsvis i figur 1 og 2. Kjernen for drøftelsene er å identifisere, problematisere, vurdere og konkludere om rammebetingelsene passer for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse.

4.2 Generalforsamlingen

Sparebankene må gjennomføre en rekke tilpasninger for å tilpasse seg finansforetakslovens regler om generalforsamlingen. Finansforetaksloven opprettholder skillet mellom rammebetingelsene for generalforsamlingen i finansforetak som er og finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Det er to årsaker til dette. For det første har sparebankene en annen egenkapitalstruktur og interessestyring. For det andre er utgangspunktet for lovgivningen forskjellig. Finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form følger aksjelovgivning når bestemmelsene er gitt i eller i medhold av finansforetaksloven, mens det motsatte gjelder for finansforetak i aksjeselskaps form.⁴⁹ De nye rammebetingelsene for generalforsamlingen i sparebanker skaper imidlertid en rekke utfordringer.

4.2.1 Sammensetning av interessegrupper, §§ 8-2 og 10-11

Finansforetaksloven § 8-2 fastsetter rammebetingelser for generalforsamlingen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Bestemmelsen samordner, moderniserer og forenkler rammebetingelsene sammenlignet med gjeldende lovgivning for sparebanker. Figur 3 viser en oversikt over endringer ved interessestyringen i sparebankenes øverste myndighet som blir fremstilt i det følgende. For å forstå utfordringene som sparebankene møter ved finansforetaksloven blir gjeldende rett behandlet først.

⁴⁹ Finansforetaksloven § 7-4 første og annet ledd

4.2.1.1 *Forstanderskapets sammensetning etter gjeldende lovgivning*

Det følger av gjeldende rett at forstanderskapet sammensettes, og medlemmene velges, etter nærmere bestemmelser i vedtektene.⁵⁰ Forstanderskapet skal ha så mange medlemmer som vedtektene bestemmer. Det stilles også krav til at minst tre firedeler av medlemmene skal være personer som ikke er ansatt i sparebanken. Videre følger det at de valgte medlemmene til sammen «avspeiler sparebankenes kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjonen». Lovgiver har her valgt å regulere sammensetningen ved å trekke opp en rettslig standard. Med rettslig standard menes her en vurderingsnorm som åpner for at lovbestemmelsen kan tillegges ulikt innhold, som må utfylles av nærmere bestemmelser i lovgivningen eller vedtektene. Sammensetning av interessegrupper er ulik for selveiende sparebanker og eierandelsbanker.

I selveiende sparebanker er det tre interessegrupper; innskytere, det offentlige og ansatte. Innskyterne og det offentlige velger så mange medlemmer av forstanderskapet som vedtektene bestemmer, mens de ansatte representeres ved en firedel av medlemmene i forstanderskapet.⁵¹ Reglene om ansattrepresentanter har sammenheng med kravet til at minst tre firedeler av medlemmene skal være uavhengig. Dette for å sikre tilliten til en god og uavhengig foretaksledelse og forebygge interessekonflikter. I følge juridisk teori fungerer interessegruppene bare som ledd i valgapparatet, og forstanderne har de samme plikter og rettigheter uten hensyn til hvilken gruppe de er valgt av.⁵² Samtlige forstandere har en lojalitetsplikt til å ivareta sparebankenes interesser på en forsvarlig og lojal måte, og kan ikke instrueres av det organ som har valgt dem. Her er det hensynet til uavhengighet og tillit som gjør seg gjeldende for å sikre at interessestyringen fungerer på en hensiktsmessig og betryggende måte.

Eierandelsbanker har egenkapitalbevisiere som interessegruppe i tillegg til de tre interessegruppene som gjelder for selveiende sparebanker. Egenkapitalbevisierne skal velge minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i forstanderskapet etter nærmere bestemmelser i vedtektene.⁵³ Vedtektene skal inneholde bestemmelser som gir egenkapitalbevisierne rett til enten indirekte representasjonsrett eller direkte møterett i generalforsamlingen.⁵⁴ Ved indirekte representasjonsrett fastsetter vedtektene at egenkapitalbevisierne skal velge et antall medlemmer i forstanderskapet, der vedtektene inneholder nærmere regler om valget.⁵⁵ Ved direkte møterett fastsetter vedtektene at egenkapitalbevisierne kan møte i generalfor-

⁵⁰ Sparebankloven § 8 første og annet ledd

⁵¹ Sparebankloven §§ 8 a til 8 c og forskrift 23. desember 1977 nr. 9386 om ansattes representasjonsrett § 3

⁵² Bryhni (1985) s. 51

⁵³ Sparebankloven § 8 annet ledd og finansieringsvirksomhetsloven §§ 2b-2 første ledd og 2b-10 første ledd

⁵⁴ Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2b-10 til 2b-12

⁵⁵ Finansieringsvirksomhetsloven § 2b-11

samlingen og avgi en prosentvis andel av stemmene.⁵⁶ Her utgjør egenkapitalbevisene én stemme, hvor stemmetyngden nedsettes forholdsmessig om antall stemmer overstiger den prosentandelen som er fastsatt i vedtektene. Mulighetene til møterett ble innført i 2009 som en del av Banklovkommisjonens arbeid med å samordne, modernisere og forenkle reglene for finansinstitusjoner som ikke var organisert i aksjeselskaps form.⁵⁷ Det følger av forarbeidene at formålet ved lovendringen var å likestille egenkapitalbevisene med aksjer, sikre hensynet til investeringsbeskyttelse og øke fleksibiliteten for egenkapitalbeviserne innflytelse.⁵⁸

4.2.1.2 Generalforsamlingens sammensetning etter finansforetaksloven

Det følger av finansforetaksloven § 8-2 første ledd at i sparebanker sammensettes og velges medlemmene til generalforsamlingen etter nærmere bestemmelser i vedtektene.⁵⁹ Begrensninger for vedtektenes innhold må følge av offentligrettslige reguleringer. Vurderingskriteriet er hvilke interessegrupper som sparebankene plikter å fastsette nærmere bestemmelser om i vedtektene. Tredje punktum fastsetter at det «skal legges vekt på at de valgte medlemmene samlet avspeiler finansforetakets kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjon». Her er ordlyden tilsvarende den som følger av gjeldende rett, men spørsmålet som reises er om den rettslige standarden er endret. Det materielle innholdet i sparebankloven §§ 8 a til 8 c blir ikke videreført i finansforetaksloven. Forarbeidene legger til grunn at sparebankene har ulike behov ut fra størrelse, samfunnsfunksjon, geografisk tilknytning og eierinnflytelse.⁶⁰ Den enkelte sparebank bør derfor selv fastsette bestemmelser i vedtektene ut fra bankenes tilhørighet og virkeområde. Gjennom den økte fleksibiliteten i rammebetingelsene kan sparebankene tilpasse interessestyringen slik den fungerer på en hensiktsmessig og betryggende måte.

Når det gjelder ansatte som interessegruppe viderefører finansforetaksloven § 8-2 første ledd regelen som krever at minst tre firedeler av medlemmene skal være personer som ikke er ansatt i foretaket. Bestemmelsen må sees i sammenheng med annet ledd som fastsetter at vedtektene «kan» ha bestemmelser om at valg av ansatte som medlem av generalforsamlingen foretas av og blant de ansatte i finansforetaket. Det følger av ordlyden at loven åpner for en mulighet og ikke pålegger en plikt til å ha ansattrepresentanter i generalforsamlingen, samt at representasjonsandelen endres fra én firedel til maksimalt én firedel. Etter forarbeidene er det tilsiktet med en endring i ordlyden, der gjeldende regler som stiller krav til ansattrepresentan-

⁵⁶ Finansieringsvirksomhetsloven § 2b-12

⁵⁷ Besl.O. nr. 125 (2008-2009) Lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover, forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker § 16, NOU 2009: 2 mv. s. 71

⁵⁸ NOU 2009: 2 s. 28

⁵⁹ Finansforetaksloven §§ 8-2 første ledd og 7-8 første ledd bokstav e)

⁶⁰ NOU 2011: 8 B s. 757

ter blir opphevet.⁶¹ Imidlertid kan en stille spørsmål om den rettslige standarden for generalforsamlingen er avspeilet dersom de ansatte ikke har representasjonsrett i generalforsamlingen.

Banklovkommisjonen anbefaler at de ansatte også fremover bør representeres i generalforsamlingen som egen interessegruppe. Tilsvarende anbefaling følger også av sparebankforeningens normalvedtekter som henviser til forarbeidene.⁶² De ansatte kan ha en viktig funksjon i generalforsamlingen gjennom deres engasjement og innsikt i virksomheten. Her legges det til grunn at ansatte inngår i «andre interessegrupper», men at de har en særlig stilling slik det fremkommer av gjeldende rett. Det kan imidlertid reises betenknninger ved en representasjonsandel på en firedel. Både i situasjoner hvor de ansatte kan ha interessemotsetninger mot nødvendige strategiske endringer og at de kan opptre samlet som en gruppe. Til tross for dette videreføres representasjonsandelen på en firedel i forskriften om ansattes representasjonsrett.⁶³ Denne ordlyden trekker i en annen retning enn fleksibiliteten i lovens ordlyd og en kan stille spørsmål om denne er i motstrid med loven. Forarbeidene legger til grunn at forskriftene bør revideres om de ikke kan erstattes ved egnede forskriftsbestemmelser.⁶⁴ Her legges det til grunn at de ansatte fortsatt bør være en interessegruppe, men at representasjonsandelen kan reduseres sammenlignet med gjeldende rett.

Finansforetaksloven viderefører imidlertid ikke krav til innskytere eller det offentlige som interessegrupper i generalforsamlingen. Det følger av forarbeidene at denne endringen er tilrettelagt for å tilpasse interessestyringen slik den fungerer på en mer hensiktsmessig og betryggende måte.⁶⁵ Sparebankene har en videre funksjon enn å forvalte innskutte midler. De bidrar også i samfunnsutviklingen gjennom utlån til næringslivet og husholdninger. I denne sammenhengen bør sparebankene også vurdere om andre kunde grupper enn innskyterne skal representeres i generalforsamlingen. På en annen side kan endringer i sammensetningen medføre interessekonflikter mellom eksisterende interessegrupper. Her legges det til grunn at de offentligrettslige hensyn kan ivaretas gjennom godkjenning av sparebankenes vedtekter.⁶⁶ Samlet sett virker det som at finansforetaksloven ikke stiller krav til at innskyterne og det offentlige er representert i generalforsamlingen.

⁶¹ Sparebankloven § 8 c og forskrift om ansattes representasjonsrett § 3, jf. NOU 2011: 8 B s. 757

⁶² Sparebankforeningen (2015a) §§ 3-2 og 3-6

⁶³ Forskrift 23. desember 1977 nr. 9386 § 3, jf. finansforetaksloven § 23-2 annet ledd

⁶⁴ NOU 2011: 8 B s. 757

⁶⁵ Opphevelse av sparebankloven §§ 8 a og 8 b, jf. NOU 2011: 8 B s. 757

⁶⁶ Finansforetaksloven § 7-10 første ledd

Derimot er det et krav om at kundestrukturen og samfunnsinteressen skal avspeiles i generalforsamlingen. En kan stille spørsmål om den rettslige standarden er oppfylt om innskyterne ikke representeres i generalforsamlingen. Her legges det til grunn at innskyterne bør inngå i «kundestrukturen» sammen med andre kundegrupper, herunder låntakere og juridiske subjekter. Innskyterne bør derfor representeres i generalforsamlingen. Imidlertid er det ikke gitt at det offentlige skal representeres i generalforsamlingen. Som sparebankforeningen fremhever kan et alternativ være å ha representanter fra det frivillige eller organisasjoner.⁶⁷ Det legges derfor til grunn at det offentlige ikke behøver å inngå i den rettslige standarden.

I forlengelse av dette kan en stille spørsmål om sparebankene kan vedtektsfeste at det offentlige skal velge medlemmer til generalforsamlingen. Som sparebankforeningen påpeker har ikke sparebankene lovhjemmel til å pålegge det offentlige å velge medlemmer til generalforsamlingen.⁶⁸ Sparebankene bør derfor avklare med kommunen og/eller fylkeskommunen om de ønsker å påta seg denne oppgaven før sparebankene vedtektsfester regler om offentlige myndigheter. Her kan det være forskjeller i ønskene til de offentlige myndighetene. Det er nok ikke alle offentlige representanter som engasjerer seg i sparebankenes virksomhet eller har kundeforhold til den aktuelle banken. Oppnevningen av representanter avhenger også av den partipolitiske sammensetningen i kommunestyret og fylkestinget, og dette kan over tid innebære en mindre stabilitet blant de oppnevnte representantene.

Dersom sparebankene beholder de samme interessegruppene som følger av gjeldende rett, skaper gjeldende forskrifter knyttet til bestemmelsene enkelte utfordringer ved lovtolkningen. I utgangspunktet gjelder forskriftene som er gitt i medhold av sparebankloven som overgangsbestemmelser etter ikrafttreddelsen av finansforetaksloven.⁶⁹ Imidlertid videreføres ikke det materielle innholdet for innskytere i sparebankloven § 8 a. Da oppstår spørsmålet om forskriften som er gitt i medhold av bestemmelsen er i motstrid med finansforetaksloven og derfor ikke skal gjelde, eller om forskriftene fortsatt vil gjelde etter ikrafttreddelsen av den nye loven.⁷⁰ På den ene siden har kundestrukturen blitt definert til å gjelde innskyterne. Dette taler for at forskriften fortsatt gjelder selv om det åpnes for andre typer kunder i generalforsamlingen. På en annen side er innholdet da ikke tilpasset de resterende kundegruppene. Samlet sett legges det her til grunn at forskriften som er gitt som overgangsbestemmelse passer i mindre grad for sparebanker. Sparebankene bør derfor vedtektsfeste regler om innskyterne beholdes som interessegruppe.

⁶⁷ Sparebankforeningen (2015a) § 3-2

⁶⁸ Sparebankforeningen (2015a) § 3-2

⁶⁹ Finansforetaksloven § 23-2 annet ledd

⁷⁰ Forskrift 16. desember 2005 nr. 1514 om innskytternes valg på valgdager eller valg til forstanderskapet

Finansforetaksloven § 10-11 første ledd viderefører egenkapitalbeveiseiernes «rett til enten selv eller ved valgte representanter å utøve minst en femdel og ikke mer enn to femdeler av stemmene i generalforsamlingen».⁷¹ Sammenlignet med gjeldende lovgivning er ordlyden noe annerledes utformet, men forarbeidene legger til grunn at endringen ikke har materiell betydning.⁷² I utgangspunktet innebærer ordlyden en likestilling mellom to alternativer, men i praksis benyttes bare indirekte representasjonsrett for sparebanker. Det kan være flere årsaker til dette. En viktig årsak er at strukturen med direkte møterett ikke passer helt for sparebankenes interessestyring. Når en har direkte møterett for én interessegruppe og indirekte representasjonsrett for resten, så blander en eierstyring med interessegruppestyring. Dette er både upraktisk og kan gi uheldige effekter for interessestyringen og utøvelsen av samfunnsfunksjonen. Generalforsamlingens medlemmer skal ifølge juridisk teori være uavhengig av de interessegruppene som velger dem.⁷³ Dersom en innfører direkte møterett vil det imidlertid være et avhengighetsforhold mellom egenkapitalbeveiseierne og deres stemmerett. Sparebankenes interessestyring har også gitt bedre avkastning enn sammenlignbare foretak med eierstyring.⁷⁴ Sparebanker med indirekte møterett må rapportere avvik fra NUES-anbefalingen.⁷⁵ anbefalingen er tilpasset eierstyring og passer i mindre grad for sparebanker på dette punktet.

Egenkapitalbeveiseierne er den eneste interessegruppen som er lovfestet etter finansforetaksloven, mens de ansatte er anbefalt etter forarbeidene. Av dette kan det stilles spørsmål om hvordan vedtektene skal sikre at de valgte medlemmene samlet avspeiler kundestrukturen og andre interessegrupper. Det følger av en naturlig forståelse av ordlyden at dette er en vid formulering over hvilke interesser som skal ivaretas, men at det materielle innholdet av sammensetningen er i liten grad presisert. Blant «kundestrukturen» er innskyterne bare en av normalt mange ulike kundetyper. Begrepet «andre interessegrupper» er en vid ordlyd etter en naturlig språklig forståelse og forstås her som en samlebestemmelse for alle interessegrupper. Et annet spørsmål er hvem som skal ivareta samfunnsfunksjonen. Loven gir ikke et klart svar for hvem som skal gjøre dette. Derimot følger det av forarbeidene at samtlige medlemmer skal bidra til bankens samfunnsfunksjoner og at eierandelsbanker må tilpasse sammensetningen for å sikre eierinnflytelsen.⁷⁶ Dette er heller ikke noe nytt ved denne loven sammenlignet med gjeldende lovgivning.

⁷¹ Finansforetaksloven §§ 10-11 første ledd og 7-8 første ledd bokstav e)

⁷² Prop. 125 L (2013-2014) s. 175

⁷³ Bryhni (1985) s. 51

⁷⁴ Bøhren og Josefsen (2007) s. 46

⁷⁵ NUES (2014) s. 20-23

⁷⁶ NOU 2011: 8 B s. 757

Sparebankene kan endre sammensetningen av generalforsamlingen ved innføringen av finansforetaksloven. Men det er ingen plikt for sparebankene å endre sammensetningen. Dersom sparebankene ønsker å endre sammensetningen, bør de imidlertid vurdere om enkelte interessegrupper kan få negativt flertall etter endringen. Samlet sett konkluderes det her med at finansforetakslovens rammebetingelser passer for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse.

4.2.2 Møte ved varamedlemmer eller fullmektig og rådgiver, § 8-3

Det følger av gjeldende rett at vedtektene skal bestemme at forstanderskapet skal ha fjerdeparten så mange varamedlemmer som valgte medlemmer.⁷⁷ Reglene gjelder også for egenkapitalbeviserne ved indirekte møterett.⁷⁸ Varamedlemmene velges av interessegruppene og møter i forstanderskapet som stedfortreder for det valgte medlemmet. På denne måten ivaretar varamedlemsordningen balansen mellom interessegruppene. Finansforetaksloven § 8-3 annet ledd samordner reglene for medlemmenes møterett i generalforsamlingen for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Samordningshensynet veier derfor tungt. Her følger det av tredje punktum at allmennaksjeloven § 5-2 «gjelder tilsvarende så langt de passer». For sparebanker oppstår noen utfordringer for hvordan en skal forstå dette forbeholdet.

I et allmennaksjeselskap vil en aksjeeier alltid ha møterett i generalforsamlingen, enten personlig eller ved fullmektig. Det fremkommer klart av lovens ordlyd, forarbeid og i teorien at denne møteretten ikke kan begrenses i vedtektene.⁷⁹ Etter NUES-anbefalingen bør en tilrettelegge for ordninger med fullmektig eller elektronisk stemmegivning for å sikre at flest mulig kan utøve sine forvaltningsrettigheter.⁸⁰ Det fremkommer av teorien at møteretten er særlig viktig grunnet to forhold.⁸¹ For det første kan fullmakter være et viktig maktmiddel for aksjeeiere som ønsker vedtektsendringer eller å endre styresammensetningen. For det andre gis ofte fullmakter til ledelsen slik denne kan forhindre endringer i maktkonstellasjonen eller få gjennomført omstridte endringsforslag. I begge tilfeller gjelder hovedregelen om at aksjeeierne på generalforsamlingen står fritt til å ivareta sine økonomiske interesser.

Et spørsmål som reiser seg er om sparebankene kan vedtektsfeste en varamedlemsordning istedenfor bruk av fullmektiger. Ved en språklig forståelse er «tilsvarende så langt de passer» et vagt uttrykk som ikke gir noen henvisninger for når det passer, herunder om det er ved ulogiske, upraktiske eller umulige regler. Banklovkommisjonens lovutkast la til grunn at all-

⁷⁷ Sparebankloven §§ 8 til 8 c

⁷⁸ Finansieringsvirksomhetsloven § 2b-11

⁷⁹ Allmennaksjeloven § 5-2 første ledd, NOU 1996: 3 Ny aksjelovgivning s. 127, Woxholth (2014) s. 186-187

⁸⁰ NUES (2014) s. 20-23

⁸¹ Woxholth (2014) s. 187

mennaksjeloven § 5-2 skulle gjelde «tilsvarende», mens det i senere forarbeid ble modifisert til «tilsvarende så langt den passer».⁸² Muligheten til å vedtektsfeste en varamedlemsordning i stedet for representasjon ved fullmektiger synes å være hovedgrunnen til at bestemmelsen ble modifisert. Bakgrunnen var innspill fra høringsinstanser som påpekte at en fullmektigordning passer dårlig for sparebanker. I forarbeidene ble det presisert at det bør være en viss adgang til å vedtektsfeste ordninger som avviker noe fra de nevnte bestemmelsene i allmennaksjeloven.⁸³ I denne sammenheng uttaler departementet at det kan være aktuelt med en varamedlemsordning til generalforsamlingen i sparebank, «i stedet for en møterett ved fullmektig».

Her tolkes bestemmelsen slik at den legger til rette for at medlemmene i generalforsamlingen skal ha muligheter til å møte med stedfortreder. Det legges derfor til grunn at vedtektene kan inneholde bestemmelser om varamedlemsordninger som velges av interessegruppene. Dette er også i samsvar med sparebankforeningens anbefaling.⁸⁴ Her fremgår det at generalforsamlingens medlemmer ikke møter som representant for egne interesser alene, men som representant for ulike interessegrupper. I denne sammenhengen synes det lite aktuelt at generalforsamlingens medlemmer utpeker fullmektiger etter eget valg slik det er åpning for i allmennaksjeloven. En slik forståelse har mye for seg for sparebankenes interessestyring ved indirekte representasjonsrett. Imidlertid kan sparebankene fastsette direkte møterett for egenkapitalbevis-eierne. Ut fra hensynet til investeringsbeskyttelse bør egenkapitalbeviserne i slike tilfeller kunne møte med fullmektiger i generalforsamlingen.

En kan anføre mange hensyn som taler for å fjerne varamedlemsordningen. Dette vil effektivisere valgprosessen, gir den enkelte medlem større ansvar og vil modernisere lovgivningen for sparebanker. På en annen side vil en varamedlemsordning sikre at generalforsamlingen er vedtaksdyktig, representasjonshypotesen og balansen mellom interessegruppene. Forarbeidene kommenterer at varamedlemsordningen er «i stedet for» en ordning med fullmektiger. Dermed fjerner varamedlemsordningen legger loven derfor opp til møterett ved fullmektiger. Samlet sett tolkes her finansforetakslovens bestemmelser å åpne for møte med varamedlemmer eller fullmektiger som stedfortreder. Her legges det til grunn av varamedlemsordningen er den ordningen som passer best for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse.

Et annet spørsmål er om sparebankene kan vedtektsfeste at medlemmene ikke kan møte med rådgiver med talerett. Det fremkommer av allmennaksjeloven at en aksjeeier har rett til å ta med rådgiver, og kan gi talerett til én rådgiver.⁸⁵ I forarbeidene og i teorien tolkes dette som at

⁸² NOU 2011: 8 B s. 981-982, sml. Prop. 125 L (2013-2014) s. 242

⁸³ Prop. 125 L (2013-2014) s. 175

⁸⁴ Sparebankforeningen (2015a) § 3-1

⁸⁵ Allmennaksjeloven § 5-2 tredje ledd

en kan ta med flere rådgivere, og at talerett inngår under en rådgivers rettigheter.⁸⁶ Forbeholdet «tilsvarende så langt de passer» gjelder også for rådgivere med talerett, men her er ikke forholdet omtalt i forarbeidene. Rent praktisk er det mulig at medlemmene representeres med rådgivere, men det kan være ulogisk. Sparebankforeningen anser medlemmene som personlig oppnevnte i henhold til sitt verv og at det ikke er grunnlag for rådgivere.⁸⁷ En slik forståelse har mye for seg i lys av representasjonshypotesen. Imidlertid er det få rettskilder som underbygger en slik tolkning. Samtidig tilsier samordningshensynet at bestemmelsen skal tolkes som i aksjelovgivningen. En dyktig rådgiver kan også sikre tilliten til en god interessestyring og foretaksledelse. Samlet sett trekker forholdene i retning av at retten til rådgiver ikke kan begrenses i vedtektene. Dette til tross for at ordningen passer i mindre grad for sparebanker.

4.2.3 Funksjonstid for medlemmer og varamedlemmer

Et spørsmål som har nær tilknytning til det foregående, er hvor lenge medlemmene plikter å utøve sine verv i generalforsamlingen. Funksjonstiden etter gjeldende rett er fire år for alle valgte medlemmer.⁸⁸ Derimot starter valgperiodene på ulike tidspunkter for å sikre kontinuitet i medlemsmassen. Innskyterne og egenkapitalbeviserne har årlige valg for en firedel av representantene.⁸⁹ De ansatte har valg annen hvert år der halvparten av medlemmene velges, mens alle offentligvalgte representanter velges hvert fjerde år.⁹⁰ Imidlertid er funksjonstiden for varamedlemmer henholdsvis ett og to år for innskytere og ansatte, mens den er fire år for det offentlige og egenkapitalbeviserne.

Funksjonstiden for medlemmer og varamedlemmer i generalforsamlingen blir ikke regulert av finansforetaksloven. Utgangspunktet er derfor at sparebankene kan bestemme funksjonstiden i vedtektene.⁹¹ Imidlertid følger det av finansforetaksloven § 8-2 tredje ledd at departementet kan fastsette regler i forskrifts form. Foreløpig er det ikke gitt reviderte forskrifter til bestemmelsen, men det følger av § 23-2 annet ledd at forskrifter gitt i medhold av sparebankloven gjelder som overgangsbestemmelser. Her skaper forskriftene noen utfordringer. Der formålet med finansforetaksloven er å gi fleksible løsninger, følger det detaljerte regler i forskriftene som begrenser handlefriheten. I denne sammenhengen kommenterer forarbeidene at forskriftene bør undergis revisjon om de ikke kan erstattes ved egnede vedtektsbestemmelser.⁹² Ut fra praktiske hensyn anbefaler sparebankforeningen en samordnet funksjonstid på fire år for alle

⁸⁶ NOU 1996: 3 s. 127-128, Andenæs (2006) s. 289

⁸⁷ Sparebankforeningen (2015a) § 3-1

⁸⁸ Sparebankloven § 8 femte ledd

⁸⁹ Sparebankloven § 8 a, forskrift 29. juni 2009 nr. 913 om egenkapitalbevis i sparebanker § 3 annet ledd

⁹⁰ Sparebankloven §§ 8 b og 8 c, forskrift om ansattes representasjonsrett § 12 første ledd

⁹¹ Finansforetaksloven § 7-8 første ledd bokstav f)

⁹² NOU 2011: 8 B s. 757

medlemmer, der bankene selv vurderer hensynet til kontiguitet opp mot fornyelse.⁹³ Derimot er det uheldig at de forutsetter at forskriftene oppheves, med unntak av forskrift om egenkapitalbevis.⁹⁴ Det er også uheldig at loven åpner for nye interessegrupper uten at det bestemmes regler om funksjonstid. Uansett hvilke funksjonstider som velges bør sparebankene fastsette regler i vedtektene. Samlet sett virker en videreføring av forskriftene å passe i mindre grad for funksjonstiden for medlemmer og varamedlemmer.

4.2.4 Valgkomiteen

Utgangspunktet etter gjeldende rett er at vedtektene kan bestemme at en sparebank skal ha én eller flere valgkomiteer.⁹⁵ Noen presiserende regler er gitt i forskriftene om valgkomiteer og om egenkapitalbevis i sparebanker.⁹⁶ I følge sparebankforeningen har sparebankene normalt hatt en valgkomite for innskyternes valg av representanter til forstanderskapet, en for egenkapitalbeviserens valg, samt en valgkomite for valg av styremedlemmer.⁹⁷ Det følger ingen krav til valgkomiteer etter finansforetaksloven, men departementet kan i forskrift fastsette regler om en valgkomité som skal forberede valget av styremedlemmer.⁹⁸ Imidlertid gjelder forskriftene etter gjeldende rett som overgangsbestemmelser og skaper noen utfordringer for sparebankenes tilpasninger.⁹⁹ Forskrift om egenkapitalbevis i sparebanker forutsetter en valgkomité for valg av egenkapitalbeviserens medlemmer i generalforsamlingen, mens forskrift om innskyternes valg krever en valgkomité som forbereder valget.¹⁰⁰ Forskriftene begrenser dermed handlefriheten til sparebankene, til tross for at finansforetaksloven er ment å gi mer fleksible tilpasninger.

Både NUES og sparebankforeningen anbefaler en valgkomité, der flertallet av medlemmene skal være uavhengige fra sparebankenes styre og ledende ansatte.¹⁰¹ I tillegg bør minst ett medlem ikke være medlem av generalforsamlingen eller styret og maksimalt ett medlem bør være styremedlem, mens daglig leder og andre ledende ansatte ikke er medlemmer. Sentralt for sammensetningen er at interessestyringen og foretaksledelsen blir ivarettatt og avspeiler de gruppene som har stemmerett ved valgene som komiteen forbereder. I denne sammenhengen kan en stille spørsmål om sparebankene skal ha en eller flere valgkomiteer. Valgkomiteer har stor innflytelse på valget av medlemmer og er avhengig av tillit for å forebygge interessekon-

⁹³ Sparebankforeningen (2015a) § 3-3

⁹⁴ Forskrift 29. juni 2009 nr. 913

⁹⁵ Sparebankloven § 13 a første punktum

⁹⁶ Forskrift 29. juni 1978 nr. 8554 om valgkomiteer i sparebanker, forskrift 29. juni 2009 nr. 913

⁹⁷ Sparebankforeningen (2015a) § 5-1

⁹⁸ Finansforetaksloven § 8-4 annet ledd annet punktum

⁹⁹ Finansforetaksloven § 23-2 annet ledd

¹⁰⁰ Forskrift 29. juni 2009 nr. 913 §§ 4 og 6, forskrift 16. desember 2005 nr. 1514 § 2 tredje ledd

¹⁰¹ Sparebankforeningen (2015a) §§ 5-1 og 5-2, NUES (2014) s. 24-26

flikter. Sparebankene bør derfor ha flere valgkomiteer for å ivareta en god interessestyring og foretaksledelse.

4.2.5 Innkalling, ordinær generalforsamling og møteregler, § 8-3

Finansforetaksloven inneholder få regler om innkalling til generalforsamlingen, avholdelse av ordinær generalforsamling og møteregler. Utgangspunktet for sparebanker er at aksjelovgivningens bestemmelser bare gjelder når det er fastsatt i eller i medhold av loven. Finansforetaksloven § 8-3 første ledd gir allmennaksjelovens bestemmelser tilsvarende anvendelse for sparebanker.¹⁰² Bestemmelsene viderefører hovedsakelig reglene i finansieringsvirksomhetsloven, men det følger av både finansforetaksloven og forarbeidene at enkelte regler blir samordnet, modernisert og forenklet.¹⁰³ Sparebankene må derfor gjennomføre fire typer av tilpasninger for å tilfredsstille de nye rammebetingelsene.

For det første må sparebankene tilpasse rutinene for innkalling og informasjon. Etter finansforetaksloven skal styret innkalle til generalforsamlingen.¹⁰⁴ For sparebankene er dette en modernisering fra gjeldende rett som fastsetter at forstanderskapets leder skal innkalle til forstanderskapet.¹⁰⁵ Det følger av forarbeidene at endringene er begrunnet i samordningshensynet, der allmennaksjelovens regler for innkalling til generalforsamlingen er gitt tilsvarende anvendelse.¹⁰⁶ En annen modernisering er endring av innkallingsfristen. Denne vil bli endret fra 8 dager til to uker før møtet avholdes, om ikke en lenger frist er vedtektsfestet eller følger av særregler.¹⁰⁷ En viktig særregel gjelder for eierandelsbanker med egenkapitalbevis som er opptatt til notering på regulert marked. Her settes innkallingsfristen til 21 dager om ikke vedtektene setter en lenger frist.¹⁰⁸ Innkallingen skal angi de saker som skal behandles, og forslag til vedtektsendringer skal gjengis.¹⁰⁹ I tillegg til lovgivningens krav følger det av NUES-anbefalingen at foretakene bør gjøre valgkomiteens innstilling tilgjengelig innen fristen på 21 dager.¹¹⁰

For det andre må sparebankene forholde seg til nye frister angående foretaksrettslige forhold. Fristen for den ordinære generalforsamlingen skal fremover holdes innen seks måneder etter

¹⁰² Allmennaksjeloven §§ 5-5 til 5-16

¹⁰³ Finansieringsvirksomhetsloven § 2b-26 annet til femte ledd jf. NOU 2009: 2 s. 89, NOU 2011: 8 B s. 758

¹⁰⁴ Finansforetaksloven § 8-3 første ledd første punktum

¹⁰⁵ Sparebankloven § 11 annet ledd

¹⁰⁶ Allmennaksjeloven §§ 5-9 til 5-11 b, jf. NOU 2011: 8 B s. 758

¹⁰⁷ Sparebankloven § 11 tredje ledd og allmennaksjeloven § 5-10

¹⁰⁸ Allmennaksjeloven § 5-11 b første ledd nr. 1

¹⁰⁹ Allmennaksjeloven § 5-10 tredje ledd

¹¹⁰ NUES (2014) s. 21

utgangen av hvert regnskapsår.¹¹¹ For gjeldende rett er fristen innen fire uker fra det siste av de årlige valg av medlemmer og varamedlemmer, men senest 30. april.¹¹² Sparebanker får også endret innrapporteringsfrist for årsrapporten fra innen utgangen av februar til utgangen av juni. Imidlertid krever Finanstilsynet at årsrapporten skal innrapporteres innen 31. mars.¹¹³

For det tredje må sparebankene forholde seg til nye møteregler. Finansforetaksloven henviser til allmennaksjelovens bestemmelser på dette området.¹¹⁴ Her er det særlig samordningshensynet som gjør seg gjeldende. Etter gjeldende rett har forstanderskapet en leder og en nestleder, der møtet åpnes av forstanderskapets leder.¹¹⁵ Denne ordningen videreføres ikke etter den nye loven. Hovedregelen etter allmennaksjeloven er at generalforsamlingen åpnes av styrets leder eller av den styret har utpekt.¹¹⁶ Imidlertid kan vedtektene fastsette hvem som skal være møteleder og da åpnes generalforsamlingen av møtelederen.¹¹⁷ Det følger dermed av loven at generalforsamlingens leder fortsatt kan velges som møteleder, men sparebankene må da vedtektsfeste dette. En slik tilpasning er også i tråd med NUES-anbefalingens norm for møteledelse og sparebankene behøver dermed ikke å forklare avvik på dette punktet.¹¹⁸ Derimot følger det av anbefalingen at sparebankene bør sikre en uavhengig møteledelse. En slik presisering har mye for seg i lys av sparebankenes interessestyring og foretaksledelse.

For det fjerde må sparebankene vedtektsfeste en rekke bestemmelser om medlemmene som er regulert etter gjeldende rett, herunder tilbaketreden, avsetting av medlemmer, suppleringsvalg, valgbarhet, vedtaksførhet. Rammebetingelser om slike forhold blir ikke regulert når allmennaksjeloven gis tilsvarende anvendelse, siden generalforsamlingen i allmennaksjeselskaper ikke er et medlemsvalgt organ. Sparebankene må derfor selv fastsette slike bestemmelser i vedtektene, som kan sammenlignes med reglene for styremedlemmer i allmennaksjeselskaper.¹¹⁹ Fraværet av slike regler medfører frihet for sparebankenes tilpasninger, men har den konsekvensen at vedtektene blir mer omfattende enn for allmennaksjeselskaper. Dette kan ha uheldige konsekvenser for egenkapitalbevisene kontra aksjer.

Sparebankenes tilpasninger i det foregående er hovedsakelig moderniseringer og samordninger av prosessuelle regler mellom ulike typer finansforetak. De fleste reglene vil ivareta spare-

¹¹¹ Allmennaksjeloven § 5-6 første ledd

¹¹² Sparebankloven § 11 første ledd bokstav a.

¹¹³ Finanstilsynet (19/2014) s. 2, sparebankloven § 11 første ledd bokstav b.

¹¹⁴ Allmennaksjeloven §§ 5-12 til 5-16, jf. finansforetaksloven § 8-3 første ledd

¹¹⁵ Sparebankloven § 11 annet ledd

¹¹⁶ Allmennaksjeloven § 5-12 første ledd første punktum

¹¹⁷ Allmennaksjeloven § 5-12 første ledd tredje punktum og tredje ledd annet punktum

¹¹⁸ NUES (2014) s. 22

¹¹⁹ Allmennaksjeloven §§ 6-6 til 6-11 a og § 6-36

bankenes foretaksledelse på en like hensiktsmessig og betryggende måte som gjeldende reguleringer. Det kan imidlertid være uheldig at sparebankenes vedtekter blir mer omfattende enn for allmennaksjeselskap. Det legges derfor til grunn rammebetingelsene passer i middels grad for sparebanker.

4.2.6 Vedtak og godkjenning av vedtektsendringer, §§ 7-10 og 8-3

Sparebankenes rammebetingelser for vedtak og godkjenning av vedtektsendringer endres ved innføring av finansforetaksloven. Reglene for vedtektsendringer blir samordnet mellom finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Når det gjelder reglene for godkjenning av vedtektsendringer blir de samordnet for alle typer finansforetak. Imidlertid reiser samordningene noen spørsmål.

For det første innebærer finansforetaksloven § 8-3 tredje ledd to prosessuelle forenklinger av rammebetingelsene for vedtektsendringer. Den første endringen er at finansforetaksloven ikke fastsetter noen bestemmelser om når generalforsamlingen er vedtaksfør.¹²⁰ Det kan derfor være aktuelt for enkelte sparebanker å fastsette vedtektsbestemmelser som viderefører kravet til vedtaksførhet i generalforsamlingen. Av samordningshensynet er det imidlertid mer nærliggende å fastsette generelle krav til vedtaksførhet i generalforsamlingen og la bestemmelsen for vedtektsendringer være likelydende med det en kjenner igjen fra allmennaksjeselskaper. Den andre endringen er at kravet om to forstanderskapsmøter for å endre vedtektene ikke videreføres.¹²¹ I utgangspunktet gjelder dette kravet også for vedtektsendringer som må gjennomføres på grunn av lovendringer. Imidlertid kan det etter juridisk teori bestemmes i gjennomføringsbestemmelsen til endringsloven at forstanderskapet kan vedta endringer ved ett møte.¹²² At kravet til to forstanderskapsmøter ikke videreføres virker positivt for sparebankene. Det er ingen gode grunner for at vedtektsendringer skal være vanskeligere for sparebanker enn for finansforetak i aksjeselskaps form. Samlet sett virker de nye rammebetingelsene for vedtektsendringer i stor grad å passe for sparebanker.

For det andre kan det stilles spørsmål om vedtektsendringer angående generalforsamlingens sammensetning må godkjennes for å sikre at kundestrukturen, andre interessegrupper samt samfunnsfunksjonen er avspeilet. Utgangspunktet følger av finansforetaksloven § 7-10 første ledd som fastsetter at vedtektsendringer skal godkjennes av Finanstilsynet etter delegert myndighet fra Finansdepartementet.¹²³ Det følger også en rekke steder i forarbeidene at Banklov-

¹²⁰ Sml. sparebankloven § 5 sammenholdt med § 11 femte ledd

¹²¹ Sml. sparebankloven § 5

¹²² Bryhni (1985) s. 41

¹²³ Forskrift 17. mars 1998 nr. 1566 punkt 2

kommisjonen legger til grunn en myndighetskontroll ved vedtektsendringer.¹²⁴ Begrunnelsen er for å ivareta de offentligrettslige hensyn som gjør seg gjeldende. En tilsvarende forståelse er lagt til grunn i teorien. Sparebankforeningen anbefaler sparebankene å ta forhåndskontakt med Finanstilsynet om det er ønskelig med større endringer i sammensetningen enn det som har vært gjeldende praksis.¹²⁵ Imidlertid kan departementet etter lovens annet ledd gi nærmere regler om innholdet og godkjenning av vedtekter, samt gjøre unntak fra kravet til godkjenning for nærmere angitte typer vedtektsendringer. Finanstilsynet har her foreslått unntak for vedtektsendringer av «formell karakter», herunder blant annet sammensetningen av generalforsamlingen.¹²⁶ Blir dette gjennomført vil vedtektsendringer angående sammensetningen ikke kreve godkjenning.

I forlengelsen av dette kan en stille spørsmål om de underliggende offentligrettslige hensyn blir ivaretatt eller svekket av at en ikke krever godkjenning. Sparebankene selv kan ønske fleksibilitet i tilpasningene, mens myndighetene kan fokusere på andre typer oppgaver. Imidlertid skal myndighetskontrollen sikre tillit til at interessestyringen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Endringer i sammensetningen kan medføre interessekonflikter mellom ulike interessegrupper, spesielt når innskyterne og det offentlige ikke er interessegrupper etter loven. Når Banklovkommisjonens lovutkast baserer seg på myndighetsgodkjenning og dette er vedtatt uten videre kommentarer, kan det virke oppsiktsvekkende at Finanstilsynet da foreslår at dette ikke skal være gjenstand for godkjenning. Dersom tilsynet for eksempel skulle motta en klage fra en av interessegruppene på at de ikke mener å være avspeilet – vil Finanstilsynet dersom de deler oppfatningen likevel kunne sette til side en vedtektsbestemmelse i ettertid? Samlet sett kan de underliggende offentligrettslige hensyn trekke i retning av å bli svekket.

4.2.7 Generalforsamlingens oppgaver

Når finansforetaksloven samordner rammebetingelsene i henhold til allmennaksjelovens bestemmelser, vil noen særegne oppgaver ikke lenger gjelde for sparebankenes generalforsamling. For det første gjelder dette opprettelse og nedleggelse av filial i kommune hvor banken ikke har sitt hovedkontor, annen filial eller avdelingskontor.¹²⁷ For det andre gjelder det pensjonsordning for tjenestemenn og tillitsvalgte.¹²⁸ Begge forenklingene er av mindre betydning for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. For øvrig passer generalforsamlingens oppgaver for sparebanker.

¹²⁴ NOU 2011: 8 B s. 750, 755, 757

¹²⁵ Sparebankforeningen (2015a) § 3-2

¹²⁶ Finanstilsynet (2015) del 4, vedlegg 4 og 5

¹²⁷ Sml. sparebankloven § 12 femte ledd nr. 1

¹²⁸ Sml. sparebankloven § 12 tredje ledd

4.3 Foretaksforsamling, § 8-15

Finansforetaksloven § 8-15 åpner for en foretaksforsamling som et eget organ mellom generalforsamlingen og styret. Det fremkommer av forarbeidene at bestemmelsen tar sikte på en opprydding, samordning og forenkling av kravene til hvilke organ som finansforetakene plikter å ha i tillegg til generalforsamlingen og styret.¹²⁹ Samordningshensynet er derfor tungtveiende. Imidlertid bør generalforsamlingen kunne ivareta foretaksforsamlingens funksjoner, siden foretaksforsamlingens sammensetning skal avspeile foretakets kundestruktur og andre interessegrupper, samt samfunnsfunksjonen.¹³⁰ Dette er tilsvarende den rettslige standarden som vurderes til generalforsamlingen etter § 8-2. Hensynet til en hensiktsmessig og betryggende foretaksledelse tilsier at organet er overflødig for sparebanker når organet ikke tilfører nye oppgaver eller interessegrupper. Foretaksforsamlingen passer derfor i mindre grad for sparebanker.

4.4 Styret

Finansforetaksloven vil innføre noen rettslige endringer for sparebankers styre sammenlignet med gjeldende lovgivning.¹³¹ Forarbeidene kommenterer at bestemmelsene bygger på allmennaksjelovens bestemmelser og skal dermed forstås på samme måte.¹³² Bestemmelsene er i utgangspunktet fellesregler for alle finansforetak der samordningshensynet veier tungt. Dette gjelder selv om noen regler er særlig utformet for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Men interessegruppestyringen er en særlig forskjell mellom sparebanker og foretak i aksjeselskaps form. Denne medfører at styrets rolle og posisjon som sparebankenes øverste forvaltningsorgan skal ivareta en langt videre foretaksinteresse.

4.4.1 Styresammensetning, § 8-4

Rammebetingelsene for styrets sammensetning følger av finansforetaksloven § 8-4. Bestemmelsen baseres ikke på allmennaksjelovens regler som fastsetter minst tre medlemmer (fem medlemmer for selskaper med bedriftsforsamling).¹³³ Hovedregelen er at styret skal sammensettes av minst fem medlemmer og forutsetter av sparebankene selv skal vedtektsfeste et hensiktsmessig antall styremedlemmer.¹³⁴ Departementet kan imidlertid i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra minstekravet til antall styremedlemmer.¹³⁵ Sammenlignet med gjeldende rett øker minimumsgrensen for antall styremedlemmer i sparebanker fra fire til

¹²⁹ NOU 2011: 8 B s. 772

¹³⁰ Finansforetaksloven § 8-15 annet ledd annet punktum

¹³¹ Sparebankloven §§ 14 til 17

¹³² Allmennaksjeloven kap 6, jf. NOU 2011: 8 B s. 759

¹³³ Allmennaksjeloven § 6-1 første ledd

¹³⁴ Finansforetaksloven §§ 8-4 første ledd første punktum, 7-8 første ledd bokstav f)

¹³⁵ Finansforetaksloven § 8-4 sjette ledd

fem.¹³⁶ Det følger av forarbeidene at det enkelte foretak bør selv vurdere hvor mange styremedlemmer ut over minimumskravet som er hensiktsmessig.¹³⁷ Det settes derfor ikke noen maksimumsgrense. Endring i minimumsgrensen er begrunnet ut fra samordningshensynet og hensynet til forenkling av regelverket for offentlige myndigheter og andre brukere. Det er heller ikke noen krav i lovgivningen om forholdsmessig representasjon fra forskjellige interessegrupper. Men ved en rimelig fordeling av styreplassene kan en unngå interessekonflikter. NUES anbefaler for øvrig at styremedlemmene eier egenkapitalbevis.¹³⁸ En slik tilpasning passer derimot ikke for selveiende sparebanker. NUES anbefaler også at styret bør sammensettes slik at det kan ivareta interessefellesskapets interesser og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Det bør derfor tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ.

Kravene til uavhengighet blir endret ved innføringen av finansforetaksloven. Formålet med kravene er i utgangspunktet å sikre at styrets selvstendige kompetanse- og ansvarsforhold kan ivareta foretaksinteressen og fungere som et uavhengig foretaksorgan.¹³⁹ At daglig leder ikke kan være medlem av styret er en videreføring av gjeldende rett.¹⁴⁰ Det samme gjelder for styreleder som ikke kan være ansatt i foretaket.¹⁴¹ Derimot følger det av den nye loven at minst to tredeler av styremedlemmene ikke skal være ansatt i foretaket eller i foretak i samme konsern.¹⁴² En slik begrensning følger ikke av gjeldende rett eller av aksjelovgivningen. Endringen er begrunnet i samordningshensynet og hensynet til at finansforetaket skal kunne fungere som et uavhengig foretaksorgan.¹⁴³ Dersom finansforetaket plikter å ha revisjonsutvalg må styret også inneholde uavhengig styremedlem med kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon.¹⁴⁴ Utover dette stiller ikke loven eller forarbeidene krav til styrets sammensetning. Det følger imidlertid av NUES-anbefalingen at ledende ansatte ikke bør være styremedlemmer.¹⁴⁵ Dersom dette ikke følges bør det begrunnes og få konsekvenser for styrets arbeid.

Kompetansen til å velge styreleder og styremedlemmer er i utgangspunktet lagt til generalforsamlingen, med mindre det stilles forbehold om ansatterepresentasjon i styret.¹⁴⁶ Kravet til at

¹³⁶ Sparebankloven § 14

¹³⁷ NOU 2011: 8 B s. 759

¹³⁸ NUES (2014) s. 27

¹³⁹ NOU 2011: 8 B s. 759

¹⁴⁰ Finansforetaksloven § 8-4 første ledd annet punktum og sparebankloven § 14 fjerde ledd første punktum

¹⁴¹ Finansforetaksloven § 8-4 første tredje punktum og sparebankloven § 14 første ledd fjerde punktum

¹⁴² Finansforetaksloven § 8-4 første ledd tredje punktum

¹⁴³ NOU 2011: 8 B s. 760

¹⁴⁴ Finansforetaksloven §§ 3-5, 8-18 og 8-20

¹⁴⁵ NUES (2014) s. 27

¹⁴⁶ Finansforetaksloven § 8-4 annet til fjerde ledd

styreleder skal velges særskilt er en videreføring av gjeldende rett, mens reglene om ansat-
tere-representasjon inneholder noen materielle endringer fra gjeldende lovregulering.¹⁴⁷ Dersom
sparebanken har minst 15 ansatte kan de ansatte kreve at ett medlem og én observatør med
varamedlemmer velges av og blant de ansatte. Har sparebanken minst 50 ansatte men ikke
foretaksforsamling, kan et flertall av de ansatte kreve inntil en tredel og minst to medlemmer
med varamedlemmer. Har sparebanken foretaksforsamling skal foretaksforsamlingen velge
styret og leder etter henvisningene til allmennaksjelovens bestemmelser.¹⁴⁸ For å sikre en god
foretaksledelse er det viktig at reglene om valget fremgår av vedtektene.¹⁴⁹

Finansforetaksloven samordner og moderniserer også en rekke andre bestemmelser for spare-
banker gjennom henvisninger til allmennaksjelovens bestemmelser.¹⁵⁰ Bestemmelsene gjelder
en rekke forhold, blant annet styremedlemmers tjenestetid, tilbaketreden og avsetting før tje-
nestetiden opphører, suppleringsvalg, varamedlemmer og observatører, godtgjørelse, krav til
styremedlemmer og daglig leder og krav til representasjon av begge kjønn. Her fremkommer
det av forarbeidene at bestemmelsene skal forstås som etter allmennaksjeloven.¹⁵¹ Samord-
ningshensynet gjør seg her gjeldende. En sentral endring for styresammensetningen i spare-
bankene er reglene om representasjon av begge kjønn som følger av allmennaksjeloven § 6-11
a. Her stilles det krav om minst to medlemmer av hvert kjønn ved fem medlemmer, minst tre
medlemmer av hvert kjønn ved seks til åtte medlemmer og minst 40 prosent av hvert kjønn
ved flere enn ni medlemmer. Imidlertid følger det av annet ledd at reglene ikke gjelder for
ansattvalgte representanter. Men hvis det skal velges to eller flere ansattrepresentanter skal
begge kjønn være representert. Samlet sett virker finansforetakslovens nye bestemmelser om
styrets sammensetning å passe for sparebanker.

4.4.2 Styrets oppgaver og tilsynsansvar, §§ 8-6 og 8-7

Styrets oppgaver og tilsynsansvar følger av finansforetaksloven §§ 8-6 og 8-7. Det følger av
forarbeidene at lovreglene er utformet med utgangspunkt i aksjelovgivningens regler med noe
tilpassede regler for styrets tilsyns- og kontrolloppgaver.¹⁵² Men det fremkommer også at skil-
let ikke har noen særlig betydning som følge av den tilnærmet like utformingen av lovreglene
på dette punktet.¹⁵³ Forvaltningen av foretaket hører under styret, som skal sørge for en for-
svarlig organisering av virksomheten og ivaretagelse av foretaksinteressene. Bestemmelsen

¹⁴⁷ Sparebankloven § 14 første ledd første punktum

¹⁴⁸ Finansforetaksloven § 8-15 femte ledd

¹⁴⁹ Finansforetaksloven § 8-4 annet ledd tredje punktum

¹⁵⁰ Allmennaksjeloven §§ 6-6 til 6-11 a, jf. finansforetaksloven § 8-4 femte ledd

¹⁵¹ NOU 2011: 8 B s. 759

¹⁵² Allmennaksjeloven §§ 6-12 og 6-13, jf. NOU 2011: 8 B s. 763

¹⁵³ NOU 2011: 8 B s. 764

må sees i sammenheng med kravene til organiseringen, kontrollorganer og andre utvalg.¹⁵⁴ I utgangspunktet er styrets oppgaver og tilsynsansvar en videreføring av gjeldende lovregler. En modernisering gjelder ved møte med revisor. Styret skal minst én gang hvert kvartal ha møte med revisor uten daglig leder eller andre fra den daglige ledelsen er til stede, med mindre annet fastsettes i instruks for styret.¹⁵⁵ Formålet med revisormøte er å drøfte regnskapsmessige forhold der revisor finner svakheter og mangler ved ledelsens vurderinger og andre forhold.¹⁵⁶ Det er derfor viktig for styret å kontrollere revisors uavhengighet. Samlet sett virker rammebetingelsene for styrets oppgaver og plikter å passe for sparebanker.

4.4.3 Avtaler med egenkapitalbevisiere og medlemmer av ledelsen, § 8-8

Finansforetaksloven § 8-8 omhandler avtaler med egenkapitalbevisiere og foretakets ledelse. For at avtalene skal kunne binde sparebankene må styret sørge for at avtalene forelegges og godkjennes i generalforsamlingen.¹⁵⁷ Unntaket gjelder for egenkapitalutstedelser, avtaler om godtgjørelse og lønn, overdragelse av egenkapitalbevis til markedsverdi, eller avtaler i forretningsvirksomhet med pris for slike avtaler.¹⁵⁸ Bestemmelsen er ny for sparebanker og samordner i det vesentlige den tilsvarende regelen som gjelder for finansforetak som er organisert i aksjeselskaps form.¹⁵⁹ Etter forarbeidene er formålet med bestemmelsen å samordne reglene for ulike typer finansforetak. Her er det antatt at aksjelovgivningens velprøvde regelverk har stor overføringsverdi også i forhold til spørsmål som ikke er organisert i aksjeselskaps form.¹⁶⁰ Imidlertid har sparebanker en annerledes interessestyring og foretaksledelse. Spørsmålet som da reises er om moderniseringen egentlig passer for sparebanker som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Hovedregelen i finansforetaksloven § 8-8 erklærer en avtale mellom foretaket og et styremedlem, daglig leder, en eier av egenkapitalbevis eller dennes morselskap er uforbindende for sparebankene med mindre avtalen godkjennes av generalforsamlingen. Forutsetningen er at foretakets ytelse har en virkelig verdi som utgjør mer enn en tjuedel av egenkapitalen i foretaket. Det følger av en naturlig forståelse av ordlyden at generalforsamlingens interessevalgte medlemmer ikke er omfattet av regelen. En forståelse om at medlemmene skal inngå som subjekt i bestemmelsen fremkommer heller ikke av forarbeidene. Dette kan virke noe merkelig med tanke på formålet bak reglene i aksjelovene. Det følger av juridisk teori at formå-

¹⁵⁴ Finansforetaksloven § 8-6 annet til fjerde ledd

¹⁵⁵ Finansforetaksloven § 8-6 tredje ledd annet punktum

¹⁵⁶ Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven) § 2-3 annet ledd

¹⁵⁷ Finansforetaksloven § 8-8 første ledd første punktum

¹⁵⁸ Finansforetaksloven § 8-8 første ledd annet punktum bokstav a) til d)

¹⁵⁹ Allmennaksjeloven § 3-8

¹⁶⁰ NOU 2011: 8 B s. 766

let er dels å forebygge brudd på likhetsprinsippet ved å hindre misbruk av innflytelse til å oppnå urimelig gode avtaler og dels å motvirke omgåelse av utbyttebestemmelsene.¹⁶¹ Her kan en stille et spørsmål om reglene burde bedre forebygge interessekonflikter ved krav til medlemmene på samme måte som egenkapitalbeviserne, for at de ikke skal berike seg på andre interessers bekostning. Samlet sett kan det virke som at bestemmelsen ikke passer helt for sparebankers interessestyring og foretaksledelse.

4.4.4 Endringer i styresammensetning, § 8-9

Finansforetaksloven § 8-9 stiller krav om meldeplikt til Finanstilsynet ved endringer av styresammensetningen, hvor plikten gjelder ved alle typer endringer.¹⁶² Bestemmelsen er ny i forhold til gjeldende rett og må ses i sammenheng med kravet om egnethetsvurdering for styremedlemmer.¹⁶³ Sammenlignet med reglene om endringer i daglig ledelse, er det ikke noe krav om forhåndsmelding ved endringer i styresammensetning.¹⁶⁴ Bakgrunnen for at det ikke kreves forhåndsmelding fremkommer av forarbeidene.¹⁶⁵ I finansforetak med spredt eierstruktur vil det kunne komme benkeforslag fra generalforsamlingen som ikke er i overenstemmelse med tidligere innsendt melding. En melding i etterkant er da mer praktisk. Men denne regelen er basert på aksjeeierdemokrati, hvor generalforsamlingens sammensetning består av aksjeeierne og ikke av valgte medlemmer som i sparebanker. Imidlertid kan Finanstilsynet gi pålegg om endringer dersom de finner at styremedlemmene er uegnet etter egnethetsvurderingen.¹⁶⁶ Uansett er det en regel som er enkel for sparebankene å tilpasse seg etter og regelen passer derfor for sparebanker.

4.5 Kontrollorganer og andre utvalg

Det overordnede kravet til en forsvarlig virksomhet fastsettes i finansforetaksloven § 13-5 første ledd. Her følger det av ordlyden at sparebankene skal ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling samt klare og hensiktsmessige styrings og kontrollordninger.¹⁶⁷ Formålet er å sikre at finansforetakene skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Etter forarbeidene fremkommer det at bestemmelsen er uttrykt som en rettslig standard uten klare svar på hvilke handlingsnormer som er av sentral betydning.¹⁶⁸ Sparebankene skal etter annet ledd ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for internrevisjon, risikostyring og etterlevelse av

¹⁶¹ Woxholth (2014) s. 175

¹⁶² Prop. 125 L (2013-2014) s. 178

¹⁶³ Finansforetaksloven § 3-5

¹⁶⁴ Sml. finansforetaksloven § 8-14

¹⁶⁵ NOU 2011: 8 B s. 766

¹⁶⁶ Finansforetaksloven § 3-5, jf. § 8-9 tredje ledd

¹⁶⁷ Finansforetaksloven § 13-5 første ledd første og annet punktum

¹⁶⁸ NOU 2011: 8 B s. 853

lovkrav. Videre følger det av tredje ledd at sparebankene skal ha styrings- og kontrollordninger som skal være tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket.

4.5.1 Kravet til kontrollkomiteen blir opphevet

Kontrollkomiteen er et sentralt kontrollorgan som fører tilsyn med sparebankenes virksomhet og påser at den følger gjeldende regelverk.¹⁶⁹ I denne sammenhengen skal kontrollkomiteen gi skriftlige merknader til styret samt rapportere til forstanderskapet og til Finanstilsynet.¹⁷⁰ Imidlertid blir ikke det lovbestemte kravet til kontrollkomiteen videreført i finansforetaksloven, men sparebankene kan vedtektsfeste regler om de ønsker å beholde kontrollorganet. Moderniseringen av reglene på dette punktet har noen fordeler og ulemper for foretaksledelsen.

Det er en fordel at ingen tilsvarende krav til en kontrollkomite stilles etter aksjelovene eller etter internasjonal lovgivning. Finansforetaksloven vil dermed både samordne og forenkle lovgivningen fra myndighetenes side. En annen fordel er at ordningen neppe virker tilfredsstillende under dagens forhold i finansnæringen.¹⁷¹ Bakgrunnen for kritikken i forarbeidene er kontrollkomiteens passivitet, mangelen på objektivitet som kontrollfunksjon, innblanding i styrets ordinære oppgaver og at det er en særnorsk ordning.¹⁷² Tilsvarende følger også av juridisk teori som fremhever at kontrollkomiteen bare har en kontrollerende funksjon, som i minst mulig utstrekning skal engasjere seg i bankenes daglige drift.¹⁷³ Opphevelsen av lovkravet må derimot sees i sammenheng med tilsynsfunksjonene til Finanstilsynet og revisor, som sikrer kontroll fra profesjonelle og mer uavhengige aktører.

En ulempe ved opphevelsen av kontrollkomiteen er at den interne kontrollen av styrets arbeid kan bli redusert, der medlemmer og varamedlemmer velges av forstanderskapet.¹⁷⁴ Opphevelse av kontrollkomiteen vil derfor medføre at generalforsamlingen og eksterne aktører får et større kontrollansvar overfor styret enn det som følger av gjeldende rett. Her antas det at kontrollen fra profesjonelle og mer uavhengige aktører vil sikre en hensiktsmessig og betryggende foretaksledelse. Samlet sett passer derfor de nye reglene for sparebanker.

¹⁶⁹ Sparebankloven § 13 fjerde og femte ledd

¹⁷⁰ Sparebankloven § 13

¹⁷¹ NOU 1998: 14 Finansforetak m.v, jf. NOU 2011: 8 B s. 754

¹⁷² NOU 1998: 14 s. 114-117

¹⁷³ Bryhni (1985) s. 91

¹⁷⁴ Sparebankloven § 13 første ledd

4.5.2 Internrevisjon, § 8-16

Det følger av finansforetaksloven § 8-16 at finansforetakene skal ha en internrevisjon. Internrevisjonen skal kontrollere at foretakets organisering og drift er forsvarlig i samsvar med kravene til virksomheten.¹⁷⁵ Forhold som vurderes som utilfredsstillende, skal rapporteres til styret og daglig leder. Plikten til internrevisjon er ikke uttrykt i gjeldende lovgivning, men følger av forskrift om risikostyring og internkontroll.¹⁷⁶ Det følger av forarbeidene at Banklovkomisjonen ønsket å understreke internrevisjonens viktige kontrolloppgaver ved å innarbeide bestemmelsen i loven.¹⁷⁷ Samtidig vil en lovfesting av reglene gjøre bestemmelsen lettere tilgjengelig og mer brukervennlig. Noen viktige hensyn for å sikre hensiktsmessige og betryggende finansforetak er at internrevisjonen skal være uavhengig og objektiv i forhold til foretaket. Det er derfor styrets plikt å organisere og fastsette retningslinjer for internrevisjonen samt ansette og avskjedige lederen og fastsette leders betingelser. Internrevisjonen skal minst årlig rapportere til styret om risikostyringen, internkontrollen og sin virksomhet.¹⁷⁸ Sparebankene plikter å ha en internrevisjon etter gjeldende rett og det nye lovkravet passer derfor for sparebanker.

4.5.3 Revisor, § 8-17

Finansforetaksloven § 8-17 fastsetter at sparebankene er revisjonspliktige og setter krav til revisors faglige kvalifikasjoner. Revisjonsplikten er en videreføring av gjeldende rett.¹⁷⁹ Derimot fremkommer det klarere i finansforetaksloven at finansforetakene ikke skal gi revisor arbeidsoppgaver som kan skape tvil om revisors uavhengighet og objektivitet (slik det også fremkommer av revisorloven).¹⁸⁰ En synliggjøring av disse hensynene kan øke tilliten til at sparebankene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Synliggjøringen kan derfor ha mye for seg og reglene passer i stor grad for sparebankenes foretaksledelse.

4.5.4 Revisjonsutvalg, §§ 8-18 til 8-20

Sparebankers plikt til å ha revisjonsutvalg følger av finansforetaksloven § 8-18 som forenkler og samordner rammebetingelsene for alle typer finansforetak.¹⁸¹ Formålet er hovedsakelig å gjøre bestemmelsene lettere tilgjengelig og mer brukervennlig for både offentlige myndigheter og andre brukere. Plikten må ses i sammenheng med finansforetaksloven § 13-5 annet ledd som fastsetter at sparebanker plikter å ha uavhengige kontrollfunksjoner. Det følger av finans-

¹⁷⁵ Finansforetaksloven § 8-16 første ledd

¹⁷⁶ Forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll § 9 første ledd, jf. Prop. 125 L (2013-2014) s. 179

¹⁷⁷ NOU 2011: 8 B s. 774

¹⁷⁸ Finansforetaksloven § 8-16 annet ledd

¹⁷⁹ Sparebankloven § 34 og revisorloven § 2-2

¹⁸⁰ Finansforetaksloven § 8-17 annet ledd, revisorloven kapittel 4

¹⁸¹ Sparebankloven § 17 c, NOU 2011: 8 B s. 777

foretaksloven § 8-19 at revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret, med oppgaver som i all hovedsak er en videreføring av gjeldende rett.¹⁸² Tilsvarende gjelder også reglene for valg og sammensetning i § 8-20.¹⁸³ Her følger det at medlemmene skal velges av og blant styremedlemmene, mens styremedlemmer som er ansatt i foretaket og inngår i den faktiske ledelsen ikke kan være medlem av revisjonsutvalget. Det følger også krav til nødvendig kompetanse ut fra sparebankenes organisering og virksomhet, samt at minst ett medlem som ikke er ansatt har kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon.

En praktisk mulig regel følger av § 8-20 tredje ledd. Her kan det i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som foretakets revisjonsutvalg, «med mindre Finanstilsynet ved enkeltvedtak bestemmer noe annet». Her inneholder ordlyden en språklig endring fra gjeldende rett og Banklovkommisjonens lovutkast som benytter «med mindre Finanstilsynet bestemmer noe annet».¹⁸⁴ Forskrift om hvilke finansinstitusjoner som kan vedtektsfeste at det samlede styret skal fungere som institusjonens revisjonsutvalg fastsetter en øvre grense på 20 milliard kroner i forvaltningskapital.¹⁸⁵ Ved å benytte «enkeltvedtak» i bestemmelsen trekker ordlyden i retning av at denne forskriften ikke lenger vil gjelde etter ikrafttreddelsen av den nye loven. Forarbeidene kommenterer at de legger til grunn Banklovkommisjonens lovutkast til grunn med enkelte språklige endringer, men her antas det at ordlyden innebærer en rettslig endring.¹⁸⁶ Imidlertid henviser endringen til Finanstilsynet og det er ingen grunn til å tro at endringen vil skape utfordringer for sparebankenes foretaksledelse. Samlet sett virker de nye reglene om revisjonsutvalg i stor grad å passe for sparebanker.

4.5.5 Særlige undersøkelser, § 8-21

Finansforetaksloven § 8-21 første ledd fastsetter at dersom det er grunn til å tro at foretaket ikke er forsvarlig organisert eller drevet, kan Finanstilsynet kreve at foretaket engasjerer revisorer eller andre sakkyndige personer til å undersøke om forholdene. Bestemmelsen er en modernisering sammenlignet med gjeldende rett. Det fremgår av forarbeidene at Finanstilsynet ved behov kan kreve at finansforetakene iverksetter særlige undersøkelser vedrørende kritikkverdige forhold, og selv dekker kostnadene.¹⁸⁷ Bestemmelsen har en nær sammenheng med reglene om internrevisjon og risikostyring. Særlige undersøkelser skal skje ved at én eller flere revisorer eller andre sakkyndige personer engasjeres til å undersøke forholdene. Etter forarbeidene kommenteres det at slike undersøkelser bare kan iverksettes dersom det er grunn

¹⁸² Sparebankloven §§ 17 c og 17 d, jf. NOU 2011: 8 B s. 777

¹⁸³ Sparebankloven § 17 e

¹⁸⁴ Sparebankloven § 17 e tredje ledd og NOU 2011: 8 B s. 985

¹⁸⁵ Forskrift 11. januar 2010 nr. 18 (om styret som revisjonsutvalg) § 1

¹⁸⁶ Prop. 125 L (2013-2014) s. 59-60, 180

¹⁸⁷ NOU 2011: 8 B s. 778

til å tro at foretaket ikke organiseres og drives på en forsvarlig måte eller ikke har betryggende rutiner for kontroll- og andre utvalg.¹⁸⁸ Bestemmelsen er derfor en sikkerhetsventil for myndighetenes kontroll med finansforetakene. Samlet sett passer dette i stor grad for sparebankene og kan sikre at foretaksledelsen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte.

4.5.6 Risikoutvalg, § 13-6

Det følger av finansforetaksloven § 13-6 at styret plikter å overvåke og styre sparebankenes samlede risiko ved et risikoutvalg som skal forberede saksbehandlingen.¹⁸⁹ I all hovedsak er bestemmelsen en videreføring av plikten som følger av gjeldende rett, men noen regler moderniseres.¹⁹⁰ Et praktisk tiltak er at organiseringen av risikoutvalget kan vurderes i forhold til bankens størrelse ut fra et effektivitetshensyn. To andre viktige regler er at styremedlemmers adgang til å delta i risikoutvalget avgrenses til de styremedlemmene som ikke inngår i den faktiske ledelsen av foretaket, samt at departementet kan gjøre unntak fra plikten til å ha risikoutvalg gjennom forskrift eller enkeltvedtak.¹⁹¹ Her følger det av kapitalkravsforskriften en plikt til revisjonsutvalg for finansforetak med mer enn 20 milliard kroner i samlet forvaltningskapital.¹⁹² Videre følger det at de som ikke må ha eget risikoutvalg, kan velge at et samlet styre utgjør risikoutvalg eller velge kombinert risiko- og revisjonsutvalg. Forutsetningen er at dette fremgår av vedtektene. Samlet sett virker de moderniserte reglene i stor grad å passe for sparebanker.

4.5.7 Godtgjørelsesutvalg, §§ 15-1 til 15-6

Finansforetak plikter etter finansforetaksloven § 13-5 første ledd å ha retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåkning og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordninger. Nærme- re regler om godtgjørelsesordninger fastsettes i kapittel 15. Paragrafene viderefører i all hovedsak gjeldende reguleringer, men lovhjemmelen er forenklet og klarere uttrykt.¹⁹³ Formålet med reglene er å motvirke uforsvarlig risikotaking med negative virkninger for soliditeten eller omdømmet. Med andre ord å sikre finansiell stabilitet. Forarbeidene legger til grunn at bestemmelsene direkte retter seg til finansforetakene og deres styrende organer for å sette grenser for foretakenes handlefrihet.¹⁹⁴

¹⁸⁸ NOU 2011: 8 B s. 779

¹⁸⁹ Finansforetaksloven § 13-6 fjerde ledd første og annet punktum

¹⁹⁰ Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b femte ledd

¹⁹¹ Finansforetaksloven § 13-6 fjerde ledd tredje og fjerde punktum

¹⁹² Forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 (kapitalkravsforskriften) § 47-4, jf. finansforetaksloven § 23-2 annet ledd

¹⁹³ Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-22 og 2b-18, NOU 2011: 8 B s. 861-162

¹⁹⁴ NOU 2011: 8 B s. 861-862

Hovedregelen er at godtgjørelsesordningen skal være i samsvar med foretakets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser, ved å bidra til god risikostyring og ikke oppfordre til å ta høy risiko.¹⁹⁵ NUES-anbefalingen utdyper her regler utover lovgivningen for godtgjørelse til styret og ledende ansatte.¹⁹⁶ Plikten til godtgjørelsesutvalg som uavhengig organ fastsettes i finansforetaksloven § 15-4 annet ledd. Her fremkommer det av ordlyden at bestemmelsen gjelder for foretak som ut fra størrelse og virksomhetsområder har en vesentlig betydning på finansområdet. Hvilke foretak dette gjelder er nærmere presisert i forskrift om godtgjørelsesordninger.¹⁹⁷ Grensen for hvilke foretak som skal ha godtgjørelsesutvalg settes her ved flere enn 50 ansatte og forvaltningskapital over 5 milliard kroner. Grensen antas her å passe for sparebankene i samme grad som for andre finansforetak.

4.6 Daglig leder

Gjeldende lovregulering av den daglige ledelsen fremgår av forholdsvis knappe bestemmelser.¹⁹⁸ For finansforetak i aksjeselskaps form gjelder hovedsakelig aksjelovgivningens regler om daglig leder. I forarbeidene antar en at rammebetingelsene gjelder også for sparebanker, men dette fremkommer ikke av loven.¹⁹⁹ Finansforetaksloven vil samordne og modernisere lovgivningen ved å lovfeste rammebetingelser for daglig leder. Reglene er derfor utformet som fellesregler for alle typer finansforetak, med utgangspunkt i allmennaksjelovens regelverk.²⁰⁰

4.6.1 Daglig leders oppgaver og plikter, §§ 8-10 til 8-12

Det følger av finansforetaksloven § 8-10 at sparebanker plikter å ha en daglig leder som skal tilsettes av styret. Plikten er en videreføring av gjeldende rett.²⁰¹ I forarbeidene legges det til grunn at virksomhetens art og omfang tilsier en skal ha daglig leder med plikter som er tilpasset virksomheten i foretaket.²⁰² Formålet er å sikre at foretaksledelsen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Daglig leders oppgaver følger av finansforetaksloven § 8-11 som bygger på allmennaksjelovens regler med visse tillegg.²⁰³ Daglig leder står for den daglige ledelse av virksomheten og skal følge styrets retningslinjer. Imidlertid er det unntak for saker av uvanlig stor art eller betydning, foruten ved fullmakt fra styret eller når styrets beslutning ikke kan avvendes uten vesentlig ulempe for foretaket.

¹⁹⁵ Finansforetaksloven § 15-1 første ledd tredje og fjerde punktum

¹⁹⁶ NUES (2014) s. 39-43

¹⁹⁷ Forskrift 1. desember 2010 nr. 1507 om godtgjørelser i finansinstitusjoner § 3 tredje ledd

¹⁹⁸ Sparebankloven § 14, finansieringsvirksomhetsloven § 3-9

¹⁹⁹ NOU 2011: 8 B s. 767

²⁰⁰ Allmennaksjeloven §§ 6-2 første ledd og 6-19 fjerde ledd

²⁰¹ Sparebankloven § 14 tredje ledd første punktum

²⁰² NOU 2011: 8 B s. 767

²⁰³ Allmennaksjeloven § 6-14

En ny regel følger av § 8-11 tredje ledd som fastsetter at daglig leder har ansvar for de ansattes kvalifikasjoner og erfaringer for å sikre at foretaket driftes på betryggende og forsvarlig måte, og at det etableres forsvarlige styrings- og kontrollsystemer. Nærmere regler følger av forskrift om risikostyring og internkontroll.²⁰⁴ I forarbeidene bemerkes det at etableringen av slike systemer påhviler styret, mens daglig leder har gjennomføringsansvaret.²⁰⁵ Bestemmelsen har nær sammenheng med kravene til kompetanse og egnethet, regler om verv eller stilling i annet finansforetak og tilsynsmyndighetenes muligheter til å nekte godkjenning.²⁰⁶ Daglig leder plikter også å gi instruksjoner om ansattes arbeidsoppgaver og ansvarsforhold, samt rapporterings- og saksbehandlingsregler. For øvrig gjelder arbeidsoppgavene etter aksjelovgivningen.²⁰⁷ Et praktisk tiltak med den nye loven er § 8-12 som fastsetter at daglig leder plikter å gi styret månedlige underretninger om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Denne underretningen kan skje enten muntlig eller skriftlig. Ut over dette plikter daglig leder etter annet ledd til enhver tid å gi underrettelser til styret eller styremedlem om bestemte saker. Samlet sett virker de nye reglene å passe i stor grad for sparebanker.

4.6.2 Direksjon, § 8-13

Etter finansforetaksloven § 8-13 kan vedtektene bestemme at den daglige ledelse skal være et kollektivt organ (direksjon). Direksjonen består da av minst tre medlemmer tilsatt av styret, som deler arbeidsoppgaver mellom seg med klargjort ansvars- og legitimasjonsforhold. Rammebetingelsene for direksjon er en modernisering, men en kan en reise spørsmål om direksjonen passer for sparebankers foretaksledelse. Aksjelovgivningen inneholder ingen bestemmelser om et slikt organ og tilpasningen er derfor uvanlig etter norsk selskapsrett.²⁰⁸ Formålet etter forarbeidene er å åpne for en bredere styringsmodell som i atskillig utstrekning benyttes internasjonalt.²⁰⁹ Imidlertid inneholder EU/EØS-retten få bestemmelser om foretaksrettslige forhold og andre lands rammebetingelser trenger ikke å være tilpasset norske forhold.

Direksjonen har tilsvarende plikter som følger av §§ 8-11 og 8-12. Fordelingen av arbeidsoppgaver skal godkjennes av styret, men direksjonens medlemmer kan gis beslutningsmyndighet for bestemte saker.²¹⁰ Fordelene med direksjon er fleksible tilpasninger og fordeling av oppgaver på flere subjekter, mens ulempen er en mindre klar ansvarsfordeling. For å løse

²⁰⁴ Forskrift 22. september 2008 nr. 1080 § 4

²⁰⁵ NOU 2011: 8 B s. 769

²⁰⁶ NOU 2011: 8 B s.769

²⁰⁷ Finansforetaksloven § 8-11 femte ledd

²⁰⁸ Sml. allmennaksjeloven § 2-2 første ledd nr. 9

²⁰⁹ NOU 2011: 8 B s. 770

²¹⁰ Finansforetaksloven § 8-13 annet ledd

uenigheter mellom direksjonens medlemmer finnes det regler om beslutningsprosedyrer med flertallskrav og saksbehandlingsregler.²¹¹ Ut over dette inneholder loven knappe bestemmelser om hvordan direksjonen kan sikre en god foretaksledelse. Her legges det til grunn at direksjonen passer i middels grad for sparebanker.

4.6.3 Endringer i daglig ledelse, § 8-14

Det følger av finansforetaksloven § 8-14 første ledd at sparebanker plikter, så vidt det er mulig, å gi forhåndsmelding til Finanstilsynet ved endringer av daglig leder eller faktiske ledelse av virksomheten. Paragrafen er ny og skal gi offentlige myndigheter en mulighet til å kontrollere at foretaksledelsen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Regelen har dermed nær sammenheng med kravene til ledelsen av foretaket og endringer i styresammensetningen i §§ 3-5 og 8-9. Forarbeidene legger til grunn at det foreligger endringer ved fratreden etter avskjed, oppsigelse eller avtale, mens faktisk ledelse har samme betydning som blant annet i § 3-5.²¹² En regel om forhåndsmelding kan ha mye for seg. Den kan skape større tillit til foretaksledelsen og vil relativt enkelt kunne ivaretas. Her legges det derfor til grunn at reglene passer i stor grad for sparebanker.

²¹¹ Finansforetaksloven § 8-13 tredje og fjerde ledd

²¹² NOU 2011: 8 B s. 771

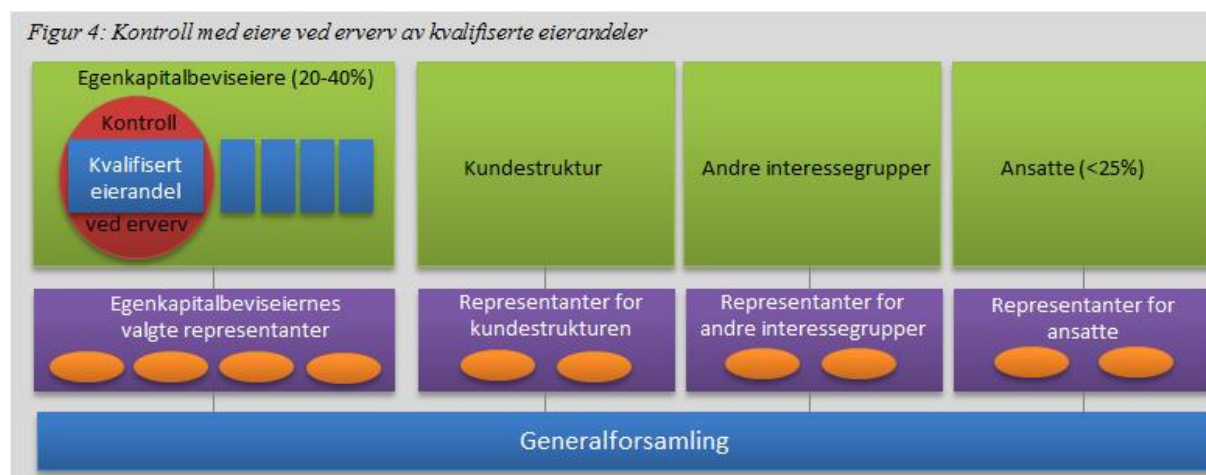
5 KRAV TIL KOMPETANSE, EGNETHET OG UAVHENGIGHET

5.1 Innledning

Finansforetaksloven stiller opp regulatoriske krav til interessentene og foretaksledelsen i sparebanker. Her er noen rammebetingelser skilt ut i et eget kapittel av to grunner. For det første er reglene sentrale ved myndighetenes strenge krav til konsesjon, og for det andre omfatter reglene hele sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. I denne sammenheng vises det til figur 2 innledningsvis i delkapittel 1.5 ved de grønne rutene i venstre kolonne. Reglene viser både spenningsforholdet mellom aksjelovgivningens eierstyring og sparebankenes interessestyring, og de nye kravene som stilles til tillitsvalgte og ledende ansatte.

5.2 Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i eierandelsbanker

Myndighetene fører kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i eierandelsbanker. Med kvalifisert eierandel menes her en eierandelsgrense hvor investorer plikter å gi forhåndsmelding til konsesjonsmyndigheten i forbindelse med tillatelse av ervervet. Reglene viser sammenhengen mellom finansforetaksregulering på ene siden og interessestyringen på den andre. Formålet er å sikre at interessestyringen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Bestemmelsene i finansforetaksloven kapittel 6 viderefører de samordnede reglene som ble innført i finansieringsvirksomhetsloven ved lovendringen i 2009 og er kommentert i en rekke forarbeid.²¹³ Imidlertid reiser reguleringene fremdeles en rekke ubesvarte spørsmål om hvordan samordningen passer for sparebanker. Figur 4 viser kontroll med eiere ved erverv av kvalifiserte eierandeler og er ment som illustrasjon for drøftelsen.

²¹³ Ot.prp. nr. 50 (2002-2003) om eierkontroll i finansinstitusjoner, NOU 2008: 13 om eierkontroll i finansinstitusjoner, Ot.prp. nr. 80 (2008-2009) om eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapirområdet

5.2.1 Erverv av kvalifiserte eierandeler i eierandelsbanker, § 6-1

Det følger av finansforetaksloven § 6-1 at erverv av kvalifiserte eierandeler i eierandelsbanker krever tillatelse av departementet etter at det på forhånd er sendt melding til Finanstilsynet.²¹⁴ Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett.²¹⁵ Isolert sett har grensen betydning for når myndighetenes kontroll av eiere inntre.²¹⁶ Før grensene nås er hovedformålet med reglene prinsippet om frie kapitalbevegelser, der hensynet til investeringsbeskyttelse og tillit skal sikre effektive og velfungerende markeder.²¹⁷ Når meldingsplikten inntre er myndighetenes formål å kontrollere at finansforetakene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Grensen er dermed skjæringspunktet hvor formålene veies opp mot hverandre. Bestemmelsen må sees i sammenheng med interessestyringen og egenkapitalbeviserens innflytelse. Samordningshensynet tilsier at rammebetingelsene ikke bør variere med foretaksform. Men samordningen skaper utfordringer for eierandelsbanker. Vurderingskriteriet for meldingsplikten etter første ledd er om erververen vil eie en kvalifisert eierandel etter gjennomføringen av det planlagte ervervet. Tredje punktum fastsetter tre ulike alternativer som utløser meldingsplikt for erverv av kvalifisert eierandel, hvor det er tilstrekkelig at ett alternativ er oppfylt.

Første alternativ er når eierandelen representerer 10 prosent eller mer av egenkapitalen. Etter en naturlig språklig forståelse av ordlyden settes grensen etter en rent kvantitativ vurdering av eierandelen. Derimot varierer eierandelsbankenes grense med eierbrøken sammenlignet med finansforetak i aksjeselskaps form. En slik variasjon kan skape utfordringer for investorers forutberegnelighet og virke konkurransevridende sammenlignet med andre typer finansforetak. Imidlertid har variasjonene noen fordeler, siden sparebankene er av forskjellig type og omfang. Samlet sett virker den kvantitative grensen i mindre grad å være hensiktsmessig for sparebankenes interessestyring.

Annet alternativ er når eierandelen representerer 10 prosent av stemmene i generalforsamlingen. Etter en språklig forståelse settes grensen etter en kvantitativ vurdering av stemmeandelen. Men siden sparebanker normalt benytter indirekte representasjonsrett er det de valgte medlemmene som har stemmerett og ikke egenkapitalbeviserene. Forarbeidene mangler da en klar beskrivelse om hvordan en skal forstå den kvantitative vurderingen. Det følger av juridisk teori at medlemmene ikke kan instrueres av det organet som har valgt dem.²¹⁸ Innflytelsen er dermed mer begrenset enn ved direkte møterett. Imidlertid tilsier samordningshensynet at en bør tolke bestemmelsen tilsvarende som ved direkte møterett. Det følger av juridisk teori at en

²¹⁴ Finansforetaksloven § 6-1 første ledd første punktum og annet ledd

²¹⁵ Finansieringsvirksomhetsloven § 2-2

²¹⁶ Ved 10, 20, 30 og 50 prosent jf. finansforetaksloven § 6-6 første ledd annet og tredje punktum

²¹⁷ NOU 2011: 8 B s. 684-685

²¹⁸ Bryhni (1985) s. 51

i praksis ikke kan legge til grunn en kvantitativ vurdering av stemmene.²¹⁹ En skal gjennomføre en skjønnsmessig helhetsvurdering av styrkeforholdet mellom egenkapitalbevisiere. Relevante momenter er størrelsen på eierandelen, eierantallet, andre store eierandeler, om det foreligger stemmerettsbegrensninger, faktisk innflytelse på generalforsamlingen og eventuelle særskilte flertallskrav i vedtektene. En slik skjønnsmessig vurdering kan gjøre det vanskelig for aktørene å forholde seg til eller begrunne konkret. Hensynet til investeringsbeskyttelse og interessestyring tilsier at grensen bør være klarere. En skjønnsmessig vurdering av stemmene virker derfor i mindre grad å være hensiktsmessig for interessestyrte eierandelsbanker.

Tredje alternativ er når eierandelen «for øvrig gir adgang til vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket og dets virksomhet». Vurderingen reiser en rekke spørsmål. Det første spørsmålet er hvordan en vurderer om den kvalifiserte eierandelen utgjør «vesentlig innflytelse». I motsetning til de to første alternativene er det etter en naturlig språklig forståelse av ordlyden ikke angitt en kvantitativ grense for hva som er avgjørende for innflytelsen. Vurderingen er ikke videre kommentert i forarbeidene. En ren skjønnsmessig vurdering må derfor legges til grunn for vurderingen. Det andre spørsmålet er hva som menes med vesentlig innflytelse i «ledelsen av banken og dets virksomhet». Her gir hverken ordlyden, forarbeidene eller forskriften noen uttrykkelige anførsler for hvilke subjekter som omfattes.²²⁰ Dersom lovgivers mening er å begrense bestemmelsen til enkelte subjekter burde dette kommet klart frem i ordlyden. Når det gjelder virksomheten trekker ordlyden i retning av at generalforsamlingen også skal inngå her, for denne har beslutningsmyndighet i en rekke viktige saker. Imidlertid er dette momenter som vurderer innflytelsen etter annet alternativ. Her legges det til grunn at både styret, daglig leder og nøkkelpersoner i virksomheten inngår i uttrykket. Imidlertid er det vanskelig å kartlegge hvor grensen går for den skjønnsmessige vurderingen.

Samlet sett virker grensene for erverv av kvalifiserte eierandeler i liten grad å passe for sparebanker. En klargjøring av disse forholdene bør derfor komme i forskrift eller ved rundskriv.

5.2.2 Egnethetsvurderingen, § 6-3

Finansforetaksloven § 6-3 fastsetter krav om egnethetsvurdering av eiere ved erverv av kvalifiserte eierandeler i eierandelsbanker etter § 6-1. Bestemmelsen viderefører fellesregelen i gjeldende rett.²²¹ En tilsvarende vurdering gjøres ikke etter allmennaksjelovens regler og vurderingen gjelder særskilt for finansforetak med konsesjonsplikt. Det følger av første ledd at formålet med vurderingen er «å sikre forsvarlig og betryggende ledelse av finansforetaket og

²¹⁹ Høksnes (2015) s. 40

²²⁰ NOU 2008: 13, NOU 2011: 8 A og B, Prop. 125 L (2013-2014), Forskrift 18. desember 2003 nr. 1639 om eierkontroll i finansinstitusjoner

²²¹ Finansieringsvirksomhetsloven § 2-4, jf. NOU 2011: 8 B s. 687

dets virksomhet». Spørsmålet som reises er om finansforetakslovens samordning av egnethetsvurderingen etter en struktur med eierstyring passer for sparebankers interessestyring. Det følger av første ledd at departementet hovedsakelig skal vurdere to skjønnsmessige temaer ved avgjørelsen om tillatelse skal gis.

Det første hovedtemaet er om erververen er egnet til å sikre en forsvarlig og betryggende ledelse av foretaket og dets virksomhet. Her skal det etter forarbeidene foretas en skjønnsmessig vurdering.²²² Samordningshensynet tilsier at vurderingen er lik for alle typer finansforetak. Etter juridisk teori er det sentrale momentet for vurderingen den graden av innflytelse som innehaveren vil kunne utøve på grunnlag av sin samlede eierandel etter ervervet.²²³ Kravet til egnethet skjerpes derfor ved ervervets størrelse. Her skiller eierandelsbanker seg fra finansforetak i aksjeselskaps form. Egenkapitalbeviserne representeres som interessegruppe med valgte medlemmer i generalforsamlingen og disse må også ivareta andre interessegrupper.²²⁴

Det andre hovedtemaet er om erververens økonomiske situasjon og ressurser er betryggende i forhold til foretakets nåværende og fremtidige virksomhet. Det følger av forarbeidene at det skal foretas en skjønnsmessig vurdering av den finansielle stillingen, soliditeten og den økonomiske styrken i forhold til investeringen.²²⁵ Samordningshensynet tilsier en tilsvarende vurdering for alle finansforetak. Sammenlignet med finansforetak i aksjeselskaps form har eierandelsbanker både grunnfondskapital og eierandelskapital som egenkapital. En emisjon for å øke kapitalbeholdningen vil endre eierbrøken og stemmeandelen mellom egenkapitalbevisere og andre interessegrupper uten en sammenhengende forhøyelse av kapitalen i grunnfondet.

Det følger av annet ledd en liste over momenter som departementet skal ta i betraktning ved den skjønnsmessige vurderingen. Etter forarbeidene er momentlisten ikke uttømmende, men det gjelder visse begrensninger for hvilke andre momenter som kan vektlegges.²²⁶ Her inngår blant annet personlige forhold og at erververen ikke skal benytte innflytelsen til å oppnå egne fordeler.²²⁷ Av momenter som ikke er relevant inngår strukturutvikling i regioner med spredt bosetting eller næringsliv og hensynet til finansforetakenes minoritetsaksjonærer, som etter forarbeidene blir ivaretatt av annen lovgivning.²²⁸ Etter juridisk teori må en legge til grunn at

²²² NOU 2011: 8 B s. 687, jf. Ot.prp. nr. 50 (2002-2003) s. 19

²²³ Myklebust (2011) s. 139

²²⁴ Finansforetaksloven § 8-2 første ledd tredje punktum

²²⁵ Ot.prp. nr. 80 (2008-2009) s. 13-16 og 60, jf. NOU 2011: 8 B s. 687

²²⁶ NOU 2011: 8 B s. 687

²²⁷ Finansforetaksloven § 6-3 annet ledd bokstav a) og c)

²²⁸ Ot.prp. nr. 50 (2002-2003) s. 16, 31, 56

dette fortsatt har gyldighet.²²⁹ Samlet sett virker reglene for egnethetsvurderingen i middels grad å passe for sparebanker.

5.2.3 Tillatelse til erverv av kvalifisert eierandel, § 6-4

Finansforetaksloven § 6-4 fastsetter at departementet gir tillatelse etter § 6-1 annet ledd i den utstrekning de finner at erververen tilfredsstiller kriteriene som er nevnt i § 6-3. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett.²³⁰ En praktisk viktig regel er at tillatelsen skal angi størrelsen av den eierandelen som kan erverves i henhold til tillatelsen. Departementet skal etter annet ledd ikke gi tillatelse dersom det er rimelig tvil om erververens egnethet. Ut over dette kan departementet sette vilkår for tillatelsen foruten vilkår om at minstestørrelsen av eierandelen er ervervet før fristens utløp og kan tilbakekalle tillatelsen dersom forutsetningene ikke lenger er tilstede.²³¹ For sparebankene finnes det ingen eksempler hvor noen har utfordret grensene for egnethetsvurderingen. En grunn kan være at vederlagsfrie overføringer av egenkapitalbevis til en finansstiftelse er unntatt fra reglene om kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak.²³² En annen grunn kan være at egenkapitalbevisene maksimalt kan gis 40 prosent av representasjonen i generalforsamlingen, noe som motvirker mulighetene for oppkjøp uten at sparebankene omdannes etter omdanningsreglene.²³³

5.3 Krav til kompetanse og egnethet for ledelsen av foretaket, § 3-5

Det følger av finansforetaksloven § 3-5 at krav til ledelsen av foretaket er en forutsetning for konsesjon. Krav til ledelsen er i utgangspunktet ikke en ny problemstilling, men enkelte regler blir endret ved finansforetaksloven.²³⁴ Paragrafen er i lovens kapittel 3 om konsesjonsbehandling, men det følger av teorien at sparebankene selv plikter å påse at kravene er oppfylt til enhver tid gjennom en egnethetsvurdering.²³⁵ Lovteksten og forarbeidene gir få konkrete veiledninger for vurderingen, men formålet er å sikre at ledelsen kan ivareta foretaksinteressen på en hensiktsmessig og betryggende måte.²³⁶ Derimot gir Finanstilsynets rundskriv retningslinjer for vurderingen om en person oppfyller de relevante kravene til egnethet.²³⁷ Samlet sett reiser kravene til ledelsen noen spørsmål.

²²⁹ Myklebust (2011) s. 140

²³⁰ Finansieringsvirksomhetsloven § 2-5

²³¹ Finansforetaksloven § 6-4 tredje og femte ledd

²³² Finansieringsvirksomhetsloven § 2b-17 første ledd

²³³ Finansieringsvirksomhetsloven 2c avsnitt III, finansforetaksloven kapittel 12 avsnitt III

²³⁴ Sml. sparebankloven § 3 tredje ledd og finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 tredje ledd

²³⁵ Finanstilsynet (5/2012) s. 3

²³⁶ NOU 2011: 8 B s. 717-718, Prop. 125 L (2013-2014) s. 167

²³⁷ Finanstilsynet (5/2012) s. 4

Et spørsmål er hvilke subjekter det kreves egnethetsvurdering av. Det følger av første ledd at vurderingen gjelder for «styremedlemmer, daglig leder eller andre personer i den faktiske ledelsen». Her går styremedlemmer og daglig leder klart innenfor ordlyden og forarbeidene legger en naturlig forståelse til grunn. Finanstilsynet påpeker at alle styremedlemmer og medlemmer av en direksjon inngår som subjekter.²³⁸ Rent praktisk må vurderingen gjennomføres ved endringer i styresammensetning eller ledelsen etter §§ 8-9 og 8-14. Imidlertid er «andre personer i den faktiske ledelsen» mer uklart formulert og uttrykket er ikke omtalt i forarbeidene. Finanstilsynet påpeker at mellomledere som anses som «faktiske ledere» etter en skjønnsmessig vurdering av en rekke momenter inngår i personkretsen som «andre personer».²³⁹ En ikke uttømmende momentliste i vurderingen er om mellomlederen representerer en klart definert gruppe, hvem som er rapporteringsmottaker, eventuelle stillingsinstrukser og fullmakter, og om gruppen er en sentral del av virksomheten. Her er det foretakene selv som må beslutte hvem som er slike «faktiske ledere». Finanstilsynets påpekning kan ha mye for seg. Det må være viktig å fange opp hvem som har en viktig lederrolle i foretaket selv om vedkommende ikke er styremedlem eller daglig leder.

Personkretsen blir utvidet gjennom annet og tredje ledd. Her følger det at varamedlemmer, observatører og «andre personer med nøkkelfunksjoner» i foretaket kan nektes godkjenning om de ikke oppfyller kravene til kompetanse og egnethet. Kravene til observatører og «andre personer med nøkkelfunksjoner» er moderniseringer, men uten at bestemmelsen inneholder noen utdypelse for hvilke personer sistnevnte gjelder. I forarbeidene legges det til grunn at det gjelder ansatte med beslutningskompetanse på høyt nivå og personer med kontrollfunksjoner».²⁴⁰ Også denne presiseringen har mye for seg for å fange opp personer som tar viktige beslutninger og kontrollerer selskapet. Her er det igjen opp til finansforetakene å kartlegge hvem dette gjelder og påse at de oppfyller kravene.

Et annet spørsmål er hvilke krav som stilles til subjektene. Det følger av første ledd bokstav a) at det stilles det krav til «nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring» til å utøve stillingen eller vervet. Her gir hverken uttrykket eller forarbeidene noen konkrete henvisninger til hvilke krav som stilles. Det er mange kvalifikasjoner som er viktige innen bankdrift, men en kan ikke stille en for streng vurdering til formalkvalifikasjoner og yrkeserfaring. En må likevel sette relativt strenge krav for å sikre at foretaksledelsen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Her påpeker Finanstilsynet at det stilles ulike krav etter hvilken rolle vedkommende skal utøve.²⁴¹ Når det gjelder styret påpeker Finanstilsynet at styremedlemmene

²³⁸ Finanstilsynet (5/2012) s. 4-5

²³⁹ Finanstilsynet (5/2012) s. 5

²⁴⁰ Prop. 125 L (2013-2014) s. 167

²⁴¹ Finanstilsynet (5/2012) s. 4-6

samlet skal oppfylle kravet til nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring. Når det gjelder daglig leder åpner loven for bruk av direksjon hvor flere personer utøver rollen. Utgangspunktet er da at kravene gjelder for alle medlemmene, men siden direksjonsmedlemmene utfører ulike roller er det grunn til å anta at kvalifikasjonskravet gjelder spesielt for utførelsen av disse funksjonene. Dersom daglig leder er i en administrativ rolle der andre faktiske ledere har operativt ansvar, så stilles ikke særlige krav til daglig leders kvalifikasjoner og yrkeserfaring. Når det gjelder kravene for spesifikke nøkkelpersoner må det antas å gjelde hver enkelt person ut fra hensynet til at de skal kunne utføre sine arbeidsoppgaver for beslutninger og kontrollfunksjoner.

Det stilles krav til hederligandel i bokstav b), herunder at en person ikke kan være dømt for et straffbart forhold som gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på forsvarlig måte. Reglene skal sikre tillit til foretaket og Finanstilsynet krever derfor at personer som skal vurderes må fremlegge en kopi av en politiattest.²⁴² Finanstilsynet krever videre at straffbare forhold skal vurderes ut fra forholdets art, hvor økonomiske forhold er av særlig betydning mens veitrafikkforhold ikke vektlegges. Ved mistanke om lovovertridelser er tilsynet tilbakeholden på forhold som ikke er endelig vurdert, foruten situasjoner hvor det er tatt ut siktelse, tiltale eller gitt påtaleunndatelse. Sanksjoner mot foretak kan ha betydning for vurderingen. Etter bokstav c) stiller en også krav til at en ikke kan ha utvist en slik adferd i stillingen eller ved utøvelsen av andre verv at en antar en ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte. Finanstilsynet legger til grunn at administrative gebyrer, økonomisk situasjon, skattemessige forhold og andre klanderverdige forhold vil kunne ilegges vekt ved vurderingen.²⁴³

Her legges det til grunn at kravene til kompetanse og egnethet for ledelsen av finansforetaket passer i stor grad for sparebanker.

5.4 Krav til kompetanse og egnethet for medlemmer av generalforsamlingen?

Finansforetaksloven stiller krav til eierne av kvalifiserte eierandeler og krav til ledelsen av foretaket, men stiller ingen regulatoriske krav til kompetanse og egnethet for medlemmer av generalforsamlingen. Her kan en stille et normativt spørsmål *de lege ferenda* om finansforetaksloven også bør stille regulatoriske krav også til generalforsamlingens medlemmer. Dette for å sikre at interessestyringen og foretaksledelsen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Det er særlig to forhold som kan begrunne at samordningen av de regulatoriske

²⁴² Finanstilsynet (5/2012) s. 8

²⁴³ Finanstilsynet (5/2012) s. 9-10

kravene til kompetanse og egnethet ikke passer for sparebanker som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

For det første er det store ulikheter mellom eierstyring og interessestyring. Generalforsamlingen i finansforetak organisert som allmennaksjeselskap er eierstyrt hvor eierne møter personlig eller ved fullmektig. Innflytelsen som aksjonærene representerer er tilknyttet aksjene med aksjeeierdemokrati for stemmegivningen. Krav til eierne kan da sikre at interessestyringen virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Sammensetningen av generalforsamlingen i sparebanker består normalt av valgte medlemmer som representerer ulike interessegrupper. Egenkapitalbeveiseierne har derfor i mindre grad innflytelse på generalforsamlingen. Selveiende sparebanker har ingen egenkapitalbeveiseiere. Imidlertid har de valgte medlemmene en stor innflytelse på generalforsamlingen, der stemmeandelen kunne medført kvalifisert eierandel for en egenkapitalbeveiseier. For det andre utfører generalforsamlingen en rekke oppgaver, der medlemmene skal ta viktige beslutninger for sparebankenes drift. En er da avhengig av medlemmenes tillit for at interessestyringen skal fungere.

Isolert sett kan en stille spørsmål om samordningen fanger opp forskjellene mellom sparebanker og finansforetak i aksjeselskaps form. Det stilles imidlertid strenge krav til ledelsen av foretaket for å sikre at finansforetakene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Samlet sett antas det derfor at sparebankenes interessestyring og foretaksledelse blir ivaretatt gjennom disse kravene.

5.5 Krav til uavhengighet for tillitsvalgte og ansatte, §§ 9-1 til 9-3

Finansforetaksloven moderniserer og samordner reglene for tillitsvalgte og ansatte sammenlignet med gjeldende lovgivning. Forarbeidene legger til grunn et behov for en utbygging av de bestemmelsene som skal sikre at tillitsvalgte og ledelsen har nødvendig uavhengighet i forhold til virksomheten og særinteressene av privat eller offentlig karakter.²⁴⁴

Finansforetaksloven § 9-1 fastsetter regler for verv eller stilling i annet finansforetak. Hovedregelen for styremedlemmer er at de ikke samtidig kan være medlem i et annet foretak, mens daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen ikke samtidig kan være medlem av styret eller inngå i den faktiske ledelsen av annet finansforetak.²⁴⁵ Det følger imidlertid unntak fra hovedregelen når dette må anses ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta. Det er også unntak for konsernforhold og samarbeidende grupper.²⁴⁶ Forarbeidene legger

²⁴⁴ NOU 2011: 8 B s. 781

²⁴⁵ Finansforetaksloven § 9-1 første og annet ledd

²⁴⁶ Finansforetaksloven § 9-1 tredje og fjerde ledd

her til grunn hensynet til finansiell stabilitet og tilliten til finansforetakene.²⁴⁷ Sammenlignet med gjeldende rett rammer ikke finansforetaksloven lenger lederen og nestlederen av generalforsamlingen uten samtykke.²⁴⁸ En kan spørre om denne endringen er formålstjenlig ut fra de hensynene bestemmelsen skal ivareta. Sparebanker bør derfor vurdere å vedtektsfeste regler om generalforsamlingens leder og nestleder.

Finansforetaksloven § 9-2 fastsetter krav til verv eller stilling i foretak med forretningsforbindelse med finansforetaket. Hovedregelen er at daglig leder og andre personer i den faktiske ledelsen ikke kan være ansatt i eller medlem av styret i foretak som driver annen næringsvirksomhet, og som har kundeforhold til eller annen forretningsforbindelse med finansforetaket.²⁴⁹ Forarbeidene tilsier at dette er av vesentlig betydning for å sikre ryddighet i de forretningsmessige forhold mellom finansforetaket og dets kunder og forbindelser.²⁵⁰ Hovedregelen er dermed en videreføring av gjeldende rett.²⁵¹ Imidlertid er unntakene utvidet for daglig leder og andre som inngår i den faktiske ledelsen, blant annet dersom forretningsbetingelsen er av begrenset omfang og styret i finansforetaket godkjenner vervet eller stillingen.²⁵² De nye rammebetingelsene virker å passe for sparebanker.

Sammenlignet med gjeldende lovregulering så innfører finansforetaksloven § 9-3 en ny bestemmelse om deltakelse i næringsvirksomhet. Hovedregelen er at daglig leder og andre som inngår i den faktiske ledelsen ikke kan drive eller være ansvarlig deltaker i næringsvirksomhet, eller være agent eller kommisjonær for noen som driver slik virksomhet.²⁵³ Imidlertid er det unntak dersom virksomheten er av begrenset omfang og styret samtykker.²⁵⁴ Formålet med regelen er å sikre uavhengighet og kan forebygge interessekonflikter. En slik regel kan derfor ha mye for seg med tanke på sparebankenes interessestyring og foretaksledelse.

²⁴⁷ Prop. 125 L (2013-2014) s. 181

²⁴⁸ Sml. sparebankloven § 19 tredje ledd

²⁴⁹ Finansforetaksloven § 9-2 første ledd

²⁵⁰ NOU 2011: 8 B s. 782

²⁵¹ Sparebankloven § 19 første ledd

²⁵² Finansforetaksloven § 9-2 annet ledd, sml. sparebankloven § 19 annet ledd

²⁵³ Finansforetaksloven § 9-3 første ledd

²⁵⁴ Finansforetaksloven § 9-3 annet ledd

5.6 Kravet til maksimal funksjonstid for tillitsvalgte medlemmer blir opphevet

Sparebankloven § 7 fjerde ledd fastsetter krav om maksimal funksjonstid for valgte medlemmer på 12 år sammenhengende eller maksimalt 20 år i samme bank. Bestemmelsen gjelder alle styrende organer, herunder både medlemmer og formann av forstanderskapet, kontrollkomiteen eller styret. Her følger det av teorien at 12-årsregelen gjelder bare sammenhengende funksjonstid i samme tillitsverv, slik regelen ikke hindrer at samme tillitsvalgt innehar vervet i perioder som utgjør mer enn 12 år.²⁵⁵ Imidlertid gjelder 20-årsregelen absolutt. Varamedlemmene er her ikke underkastet noen tidsbegrensning. Hensynet til fornyelse er begrunnelsen bak kravet til maksimal funksjonstid. Kravet til maksimal funksjonstid blir ikke videreført ved finansforetaksloven. Her følger det av forarbeidene at de ikke har funnet noen grunn til å videreføre reglene.²⁵⁶ Hensynet til erfaring og kompetanse tilsier at dette er en fornuftig beslutning. Når det stilles strenge krav til erfaring og kompetanse får det være opp til sparebankene selv å vurdere disse hensynene opp mot hensynet til fornyelse. Valgkomiteen får dermed et større ansvar for å balansere hensynene opp mot hverandre for styremedlemmer.

²⁵⁵ Bryhni (1985) s. 47

²⁵⁶ NOU 2011: 8 B s. 759

6 Avslutning

Finansforetaksloven samordner, moderniserer og forenkler rammebetingelsene for sparebankenes interessestyring og foretaksledelse. I denne sammenhengen må sparebankene gjennomføre en rekke tilpasninger for å tilfredsstille de nye rammebetingelsene. Her legges det til grunn at de fleste passer i stor grad. Imidlertid er det særlig enkelte forhold som passer i mindre grad. Det første forholdet er at sparebankenes vedtekter blir mer omfattende enn i allmennaksjeselskap. Imidlertid har dette en positiv side ved økt fleksibilitet for sparebankene. Det andre forholdet er overgangsbestemmelsene som følger av at forskriftene videreføres etter ikrafttreddelsen av finansforetaksloven. Forskriftene er ikke tilpasset bestemmelsene i den nye loven og innskrenker den fleksibiliteten som loven åpner for. Det bør derfor komme nye og mer tilpassede forskrifter. Dette gjelder særlig generalforsamlingens sammensetning og funksjonstid, samt å klargjøre bedre hvor grensen går for kvalifisert eierandel. Når det gjelder vedtektsendringer legges det her til grunn at sparebankene bør underlegges offentlig tilsyn i tråd med Banklovkomisjonens anbefalinger, selv om Finanstillsynet har bedt om unntak. Dette for å motvirke interessekonflikter ved endringer i generalforsamlingens sammensetning.

Samordningen med allmennaksjelovens bestemmelser åpner for reguleringer i vedtektene av en rekke forhold. Av forhold som gjelder generalforsamlingen inngår bruken av møteleder eller valg av leder og nestleder, varamedlemmer, tilbaketreden og avsetting av medlemmer, suppleringsvalg, valgbarhet og vedtaksførhet. Her legges det til grunn av bruken av fullmektiger ikke passer for sparebanker. Samordningen åpner også for endringer i styret, herunder antallet medlemmer og krav til representasjon av begge kjønn. Moderniseringen av rammebetingelser innebærer nye krav til avtaler mellom egenkapitalbevisiere og medlemmer av foretakets ledelse. Det stilles også strengere krav til daglig leders ansvar for de ansattes kvalifikasjoner og erfaringer, samt strengere krav til uavhengighet for tillitsvalgte og ansatte. Samtidig blir kravet til maksimal funksjonstid for tillitsvalgte medlemmer opphevet. Når kontrollkomiteen blir opphevet stilles det et større ansvar for tilsynsmyndighetene og generalforsamlingen i overvåkingen av styret.

Litteraturliste

Bøker og artikler:

- Andenæs (2006) Andenæs, Mads Henry, *Aksjeselskaper og Allmennaksjeselskaper*, 2. utgave 2006 (3. opplag 2009)
- Bryhni (1985) Bryhni, Finn., Tore Bjørnsen, Olav Breck, Knut Sandvik og Steinar Tjomsland, *Sparebankloven: Kommentartutgave*, 1985
- Høksnes (2015) Høksnes, Hilde, «Når kreves det tillatelse for tegning og kjøp av egenkapitalbevis?», *Sparebankbladet*, Nr.3, 2015
- Myklebust (2011) Myklebust, Trude, *Innføring i finansmarkedsrett*, 1. utgave. 2011
- Thue (2014) Thue, Lars, *Forandring og forankring: Sparebankene i Norge 1822-2014*, 2014
- Woxholth (2014) Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 5. utgave 2014 (1. opplag 2014)

Lovgivning:

- Lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker (sparebankloven)
- Lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven)
- Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker (banksikringsloven)
- Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskap (allmennaksjeloven)
- Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven)
- Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven)
- Lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven)
- Lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)

Kongelige resolusjoner:

- Kongelig resolusjon 10. april 2015 nr. 350

Forskrifter:

Forskrift 23. desember 1977 nr. 9386 om de ansattes rett til representasjon i sparebankenes og forretningsbankenes styrende organer (ansattes representasjonsrett)

Forskrift 29. juni 1978 nr. 8554 om valgkomiteer i sparebanker

Forskrift 17. mars 1998 nr. 1566 om delegering av myndighet til Kredittilsynet

Forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker (OPPHEVET)

Forskrift 16. desember 2005 nr. 1514 om innskytternes valg på valgdager eller valgmøter til forstanderskapet

Forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingsselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirhandelfond mv. (kapitalkravsforskriften)

Forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll

Forskrift 29. juni 2009 nr. 913 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper

Forskrift 11. januar 2010 nr. 18 om hvilke finansinstitusjoner som kan vedtektsfeste at det samlede styret skal fungere som institusjonens revisjonsutvalg (styret som revisjonsutvalg)

Forskrift 1. desember 2010 nr. 1507 om godtgjørelser i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond

Forarbeid:

Norges offentlige utredninger (NOU):

NOU 1996: 3	Ny aksjelovgivning
NOU 1998: 14	Finansforetak m.v: Utredning nr. 4 fra Banklovkommissjonen
NOU 2008: 13	Eierkontroll i finansinstitusjoner: Utredning nr. 19 fra Banklovkommissjonen
NOU 2009: 2	Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.
NOU 2011: 8 A	Ny finanslovgivning: Gjeldende rett Utredning nr. 24 fra Banklovkommissjonen
NOU 2011: 8 B	Ny finanslovgivning: Lov om finansforetak og finanskonsern Utredning nr. 24 fra Banklovkommissjonen

Proposisjoner:

Ot.prp. nr. 50 (2002-2003)	Om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (eierkontroll i finansinstitusjoner)
Ot.prp. nr. 80 (2008-2009)	Om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsløven, verdipapirregisterloven, verdipapirhandelloven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapirområdet)
Prop. 125 L (2013-2014)	Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)

Lovvedtak:

Besl.O. nr. 125 (2008-2009)	Lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.)
Lovvedtak 57 (2014-2015)	Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)

Vedtak, rapporter og høringsuttalelser:

Finanstilsynet (5/2012)	Rundskriv fra Finanstilsynet nr. 5 (2012) <i>Vurdering av egnethetskrav</i> (www.finanstilsynet.no) [Sitert 21. september 2015]
Finanstilsynet (19/2014)	Rundskriv fra Finanstilsynet nr. 19 (2014) <i>Rapportering i samband med årsoppgjeret 2014 og andre endringer i ORBOF-rapporteringa</i> (www.finanstilsynet.no) [Sitert 24. september 2015]
Finanstilsynet (2015)	Finanstilsynet (2015) Høringsnotat – oppdrag om tilpasning forskrifter til ny finansforetakslov (del I), 03.07.2015

Nettdokumenter:

- Bøhren og Josefsen (2007) Bøhren, Øyvind., Josefsen, Morten., «Do stakeholders matter for corporate governance? Behavior and performance of Norwegian banks 1985-2002», *Centre for Corporate Governance Research*, No. 1 / 2007 March
http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/95394/CCGR_report_01-2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y [15.09.2015]
- Finanstilsynet (2015a) Finanstilsynet, *Søk i konsesjonsregisteret*,
<http://www.finanstilsynet.no/no/Venstremeny/Konsesjonsregister/?q=&type=23> [sitert 18.10.2015]
- NUES (2014) Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES), *Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse* (2014)
<http://www.nues.no/filestore/Dokumenter/Anbefalingene/2014/2014-10-30Anbefaling2014NORweb.pdf> [sitert 20.09.2015]
- Sparebankforeningen (2015a) Sparebankforeningen, *Normalvedtekter for sparebanker med kommentarnotat*, 21.08.2015
<http://sparebankforeningen.no/id/17921.0> [sitert 30.09.2015]
- Sparebankforeningen (2015b) Sparebankforeningen, *om sparebankforeningen*,
<http://www.sparebankforeningen.no/id/793> [sitert 30.10.2015]